

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

Поетичний зорепад України
Українські поети – ювіляри 2020 року
Методичні рекомендації

Запоріжжя
2020

Поетичний зорепад України. Українські поети – ювіляри 2020 року / Методичні рекомендації / укладач Л. Г. Веселова; Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2020. - 28 с.

Методичні рекомендації містять біографічні відомості про українських поетів – ювілярів 2020 року та сценарії заходів за їхньою творчістю для читачів різних вікових категорій.

Розрахований на бібліотечних фахівців та широке коло читачів.

Укладач

Веселова Л.Г.

Комп'ютерна верстка

Веселова Л. Г.

Відповідальний за випуск

Данилова Л. В.

Поезія... Вона покликана хвилювати, давати насолоду, плекати високі почуття, збагачувати духовність. Відомий французький поет, історик та політичний діяч Альфонс де Ламартін говорив, що поезія – це найвеличніша форма, в яку може втілитись людська думка. Саме поезія є рушієм сили волі націй та народів, і найбільшого розквіту нація досягає лише тоді, коли її поетичне серце підкріплене поетичними словесними творіннями її митців. Так само в період розбрату чи поневолення, першими захисниками та визволителями є майстри поезії, в рядках яких, слова перетворюються на заклики до боротьби та найгострішу в світі зброю, адже поезія, як вияв думки, вражає своєю внутрішньою силою, здатною розпалювати серця.

Українська поезія є невід'ємною частиною української культури, яка за період її становлення, починаючи ще з часів Київської Русі, неодноразово видозмінювалась, набуваючи все більшого рівня розвитку та поповнюючи свій досвід не лише розвитком рукотворного мистецтва, але й найвеличнішими витворами слова, такими як "Слово о полку Ігоревім" чи "Повість минулих літ" Нестора Літописця, що до цього часу є найбільшими джерелами історії періоду Київської Русі.

Загальноприйнятою є думка, що сучасна молодь та підлітки мало цікавляться поезією. Людина із поетичною збіркою в руках обов'язково уявляється більш зрілою, досвідченою, тому бібліотекам для дітей варто звернути більш пильну увагу на популяризацію серед своїх читачів саме поетичної творчості наших літераторів.

2020 рік багатий на ювілеї українських майстрів поетичного слова. Це і відомі класики, такі як Максим Рильський, Борис Олійник, Юрій Липа; це і поети з когорта "Розстріляного відродження", серед яких – Микола Зеров та Володимир Свідзінський; це і поети-шістдесятники – Ліна Костенко, Василь Симоненко, Олег Орач, Микола Руденко; це і відомі українські поети Дмитро Білоус, Тамара Коломієць, Григорій Фалькович, Галина Кирпа, які більшу частину свого творчого доробку присвятили саме дітям, це і поети, зокрема, Юрій Андрухович, чиє полум'яне слово на повну силу зазвучало на межі ХХ-ХХІ століть.

Популяризації творчості майстрів поетичного слова сприятимуть організовані в бібліотеках **виставки-панорами, виставки-присвяти, літературні години, поетичні вітальні, вечори поезії, літературно-музичні вітальні, літературні свята, літературні вечори-концерти, діалоги-розмови, поетичні інтерв'ю, поетичні релакс-години "Поезія - музика серця", "Поезія – це завжди неповторність...", "Поезія – ти скрипка чарівна", "Письменник з твого Букваря", "Письменник кличе на урок", "Поезія великої духовної сили", "Свято поетичного слова" тощо.** Можна також запропонувати дітям **"Читацький марафон" з прочитання віршів поетів-ювілярів місяця.**

Залучити якомога більше дітей до мистецтва поетичного слова, привернути їхню увагу до творчої спадщини українських поетів-класиків, сучасних авторів, утвердити позитивний імідж поезії як мистецтва допоможуть такі інтерактивні форми роботи, як:

– АРТ-тераса **"Післямак від прочитаного"** (Бібліотекар пропонує відвідувачам за допомогою кольорових карток висловити своє враження від прочитаних книг та представити їх на відведеному для цього стелажі);

– поетичний джем **"Солодка зустріч книжкових гурманів"** (розмова-діалог про прочитане);

– поетичне кавування **"Читання зі смаком"** (читання вголос улюблених поезій);

– книжкова дегустація **"Поетичні ласощі"** (знайомство з новинками у світі поезії)

– хвилинки читання **"Поетичний дивосвіт сучасної української поезії"**

– поетичний зорепад **"Поезія, як океанська хвиля – бурхлива й тиха водночас"** (захід, присвячений шедеврам поезії чи популяризації творчості окремого поета з обов'язковим читанням віршів);

– поетичне інтерв'ю **"Поет – це той, хто пробиває мури"** (сценарій будується у вигляді діалогу – інтерв'ю. В образі поета – ведуча, "кореспонденти" – читачі. Відповідями на питання служитимуть уривки, які підбираються заздалегідь з віршів поета, його виступів, мемуарної літератури.

Міцність української поезії перевірена не лише часом, але й рівнем майстерності її "лицарства", що відображено у десятках та сотнях безцінних віршів та поем, чимало з яких було створено у ХХ столітті, а особливо в період 1-ої половини 20 століття, що стало найтяжчим періодом як для поезії, так і для українського народу в цілому. Причиною цього є жорстокість Радянського Союзу, який намагався під корінь знищити українську інтелігенцію та розпочав нечувані гоніння на митців слова. Та незважаючи на весь той гніт, українська писемна творчість не тільки залишила величезну кількість бездоганних творів мистецького пера, але й подарувала таких відомих поетів як Микола Рильський, Павло Тичина, Микола Зеров, Микола Вороний, Олександр Олесь та ще дуже багато інших відомих поетів тієї доби. В той час були створені та функціонували діаманти української поезії та прози, такі як "Празька школа поетів", "Руська Трійця" чи гроно "неокласиків".

В бібліотеці може бути організована книжково-ілюстративна виставка **"Репресована інтелігенція України"**, проведені: подорож-дослідження **"У літературні простори майже столітньої давнини"**, літературна дискусія **"На шляхах до українського відродження"**, поетична вітальня **"... І подививсь ... я на розстріляне безсмертя, і зрозумів, що в дні нові безсмертні – мертві і живі"**, назвою для якої слугуватимуть слова з поеми Володимира Сосюри "Розстріляне безсмертя".

Подорож-дослідження "У літературні простори майже столітньої давнини"

Обладнання: портрети поетів доби "розстріляного відродження", мультимедійна дошка, проектор. Твори поетів представлені на книжковій виставці.

Ведучому-бібліотекареві допомагають співведучі з числа запрошених дітей: історик, літературознавець, психолог та біографи.

Ведучий: Дорогі діти! Наразі поговоримо про той час, який міг би стати золотою добою українського мистецтва, та натомість перетворився на одну з найтрагічніших сторінок. За словами істориків, літературна дійсність в Україні 20-х років ХХ століття видається приголомшливо багатою. Порівняно з нею будь-які інші періоди розвитку нашого письменства просто бліднуть. Адже саме в цей період, про що свідчить багато фактів, українська література досягла якісно нового, європейського рівня. Це була вільна, упевнена в собі, позбавлена малоросійського комплексу меншовартості література. Академік О. Білецький так схарактеризував добу 20-х років: "Україна кипіла, як величезний казан на безперервному шаленому вогні, і в цьому казані виварювались думки й почуття, наново перетворювались світогляди, дивно змінювались люди". Не зрадити правді, своєму високому покликанню поета, своєму народові – тоді було подвигом. Але як нам, нинішньому поколінню, розвідати всі деталі тієї історичної доби, літературних рухів, знайти на все не лише документальні свідчення, а й "зануритись" в особливості психологічного стану тих літераторів, яким випало пережити ті трагічні часи? Про це написано багато монографій, критичних розробок, публікацій. Але цього замало. Аби відчутти на повну силу особливості того літературного періоду, нам треба просто відправитись у звичайну подорож у минуле столітньої давнини. І допоможуть нам у цьому історик, літературознавець, біограф та психолог. Тож розпочнемо нашу подорож.

Історик: 20-30 роки ХХ ст. для української літератури, з одного боку, дуже плідна пора, бо дала нашій культурі багато талановитих митців і геніальних творів, а з другого – це період трагічного винищення величезного культурного пласта, яке відкинуло українську літературу в її розвитку на кілька десятиліть назад. Що саме діялось тоді на теренах історії? Адже розвиток літератури нерозривно поєднаний з усіма секторами життєдіяльності країни – політичним, економічним, культурним. У жоден період історії розвитку мистецтва слова літературний процес не був таким складним і динамічним, як у 20-ті роки. Це був своєрідний літопис пролетарської революції. Молоді літератори, діти своєї епохи, звели революційні зрушення в абсолют. Але надто скоро вони здобули переконливий у своїй трагічності досвід: революція часто-густо спричиняла масове насильство, яке, у свою чергу, також породжувало зло і терор. Ані про терпимість, ані про толерантність не могло бути й мови – усе вирішувалось за допомогою насильства, зброї. Характерна ознака того бурхливого часу – поява різноманітних літературних груп та організацій, які так чи інакше виражали проблеми своєї доби. Нова еліта на початку ХХ століття розвивала експресіонізм, символізм та неоромантизм із вірою в те, що цьому мистецтву буде місце у вільній Україні. Літератори об'єднувались у групи, формували власні школи, підштовхували суспільство орієнтуватись на європейську культуру. Митці об'єднувались за спільними світовідчуттями, естетичними принципами та певною

політичною платформою. Частина письменників прагнула розв'язати соціальні й національні питання, інша – зосереджувала увагу на естетичних проблемах.

Літературознавець: Так, початок 20-х рр. ХХ ст. ознаменувався великою кількістю літературних угруповань, які прагнули самовиявлення і творчої свободи. Серед них:

- **"Аспанфут"** (Асоціація панфутуристів) – літературна організація, що утворилась у 1921 р. в Києві на базі літературної групи "Фламінго", "Ударної групи поетів-футуристів" та науково-мистецької групи "Комкосмос" з ініціативи Михайла Семенка. До неї, окрім нього, входили Марко Терещенко, Микола Бажан, Юрій Яновський та інші. Члени організації прогнозували заміну мистецтва "умілістю", "штукою", а також появу надмистецтва як синтезу поезії, живопису, скульптури й архітектури, руйнування канонічних форм мистецтва тощо. У 1924 р. "Аспанфут" було перетворено на "Асоціацію комун культу".

- **"Неокласики"**, на відміну від інших груп, не дбали про своє організаційне оформлення і не виступали з ідейно-естетичними маніфестами. Проте їхня присутність у літературному житті була доволі вагомою. Ця течія в літературі та мистецтві знайшла свій вияв у використанні античних тем і сюжетів, міфологічних образів і мотивів, проголошенні гасел "чистого" мистецтва, в оспівуванні земних насолод. Неокласицизм виник у західноєвропейській літературі в середині ХІХ ст. До групи українських "неокласиків" у 20-х роках ХХ ст. належали Микола Зеров, Михайло Драй-Хмара, Максим Рильський, Юрій Клен. Вони відмежовувались від так званої пролетарської культури, прагнули наслідувати мистецтво минулих епох, віддавали перевагу історико-культурній та морально-психологічній проблематиці.

- **"Плуг"** об'єднав письменників, які орієнтувались на глибинний і драматичний матеріал життя українського села, суттєво доповнюючи таким чином однобічно індустріальну і часом наївно "пролетарську" орієнтацію інших літературних організацій, допомагав знайти своє місце в літературі обдарованій селянській молоді. Негативним у діяльності організації було те, що "плужани" намагались обмежити й регламентувати "революційним просвітництвом" підхід письменника до тлумачення та обробки матеріалу, свідомо надавали творам максимальної простоти й доступності форми, брали курс на масовість літератури. Ініціатором створення і головою "Плугу" був С. Пилипенко, його активними членами – Андрій Головка, Григорій Епик, Олександр Копиленко, Петро Панч та інші.

- **Спілку пролетарських письменників "Гарт"** було засновано на початку 1923 р. з ініціативи Василя Еллана-Блакитного, а також Володимира Сосюри, Миколи Хвильового та інших. Спілка мала центральне бюро в Харкові на чолі з Василем Блакитним, а також філії в Києві й Одесі. Найсильнішим був харківський осередок, до якого входили Микола Хвильовий, Павло Тичина, Юрій Смолич, Микола Бажан та інші. З волі Василя Блакитного "Гарт" претендував на роль найадекватнішого інтерпретатора партійної лінії в культурному житті й відповідно на провідну роль в літературному й

мистецькому процесі. "Гарт" об'єднав чи не найбільшу кількість талановитих українських письменників, хоча чимдалі багатьох з них насторожувала перспектива перетворення літератури на "рупор" комуністичної партії. Внутрішні незгоди спричинили те, що в листопаді 1925 р., незадовго до смерті Василя Блакитного, більшість письменників вийшла зі складу спілки і "Гарт" після цього фактично самоліквідувався.

- **Організація "Ланка"**, створена 1924 року в Києві, об'єднала письменників різних напрямів, які намагались протистояти ідеологічному тиску, зберегти творчу незалежність. До неї входили: Валеріан Підмогильний, Євген Плужник, Борис Антоненко-Давидович, Тодось Осьмачка та інші. У 1926 році організація змінила назву на МАРС.

- У **МАРС (Майстерню революційного слова)** літературне об'єднання "Ланка" було реорганізовано 7 листопада 1926 р. Метою організації було об'єднання революційних письменників і критиків Києва, а завданням – боротьба з графоманством і зарозумілістю в літературі. Покладаючи в основу своєї мистецької праці "засади комуністичної партії", МАРС надавала своїм членам права використовувати різні літературно-художні засоби. 1928 року під зовнішнім тиском МАРС розпалась. За винятком Марії Галич, талановитої письменниці, яка свої невеличкі оповідання писала в лірично-імпресіоністичній манері Стефаніка і, хоч не була репресована разом з іншими, примушена була замовкнути на десять років, всі інші члени "Ланки-МАРС" так чи інакше були репресовані й тривалий час замовчувані.

- **ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури)**, яка згодом перетворилась на "**Пролітфронт**" була створена за ініціативи Миколи Хвильового як альтернатива масовим і надто підпорядкованим офіціозу організаціям, як лабораторія професійного удосконалення. Втілюючи на практиці висунуті Хвильовим гасла боротьби за творчу якість і академізм, за європейський рівень української літератури проти масовізму, просвітництва й епігонського наслідування російської літератури, вона об'єднала багатьох найкращих українських літераторів і могла пишати яскравими талантами: М. Хвильовий, О. Копиленко, М. Куліш, А. Любченко, М. Бажан, М. Йогансен, П. Тичина, П. Панч, Ю. Смолич, О. Досвітній, Г. Епик та інші. Від самого заснування ВАПЛІТЕ й однойменний журнал опинились під пильним наглядом офіційних кіл. Особливо посилилась і набула скоординованого характеру ідеологічна критика на адресу ВАПЛІТЕ і самого Миколи Хвильового після утворення "Молодняка" та ВУСПП (Всеукраїнської спілки пролетарських письменників). У 1933-1934 роках більшість "ваплітян" були фізично знищені більшовицьким режимом.

- **Організація комсомольських письменників "Молодняк"** була заснована 1926 року. До неї належали письменники Харкова та Києва, були також філії в Дніпропетровську, Запоріжжі, Миколаєві, Кременчуці та інших містах. Видавався однойменний журнал. Організація припинила своє існування 1932 року. Позитивне в діяльності "Молодняка": і організація, і журнал чимало зробили для активізації

літературної творчості молоді, виявлення талантів. Негативне: своєю агресивною ортодоксальністю та брутальними наскоками на інакодумців організація сприяла деморалізації українського письменства.

- **ВУСПП (Всеукраїнська спілка пролетарських письменників)** була організована у січні 1927 року з наміром об'єднати всіх лояльних до режиму митців у протидії тим, кого партія вважала носіями буржуазно-націоналістичної чи буржуазно-естетської небезпеки (наприклад, ВАПЛІТЕ, "неокласики", МАРС). ВУСПП була українським аналогом горезвісної РАПП (Російської асоціації пролетарських письменників), яка домінувала у ВОАПП (Всесоюзному об'єднанні асоціацій пролетарських письменників). Як і РАПП, ВУСПП прагнула узяти під контроль усе літературне життя і перебирала на себе роль прямого речника партії в літературних справах. ВУСПП в особі своїх критиків вела завзяту ідейну боротьбу переважно з такими літературними організаціями, як ВАПЛІТЕ, МАРС, а також з окремими письменниками, не згодними з тактикою чи літературними поглядами її членів. Проіснувала до 1932 року, склала ядро майбутньої Спілки радянських письменників України.

- **СПУ (Спілка письменників України)** з'явилась у 1932 році завдяки постанові ЦК ВКП (б) "Про перебудову літературно-художніх організацій". Наслідком постанови стало утворення Спілки письменників СРСР, складовою якої стала СПУ. Обов'язковим для кожного представника Спілки було перебування в лавах комуністичної партії. Видання постанови ЦК у справі літератури означало, що партія перебирає керівництво літературою у свої руки. Гасло "пролетаризації" було відкинута, йому протиставили гасло "советизації". Писати за директивними вказівками центральних органів партії стало обов'язком письменника, ухилитися від якого він не міг. "Хочу" не існувало – тільки "мусиш". Водночас існувало ще одне відгалуження української літератури на теренах еміграції.

- **"Празька школа"**. Це поєднання письменників вважати літературною організацією можна лише умовно, адже воно не мало ні статуту, ні членства, ні структури. До неї входили: Ю. Дараган, Є. Маланюк, Олег Ольжич, Л. Мосендз, О. Теліга, Н. Лівницька-Холодна, О. Лятуринська, О. Стефанович та ін. Чимало представників організації жило не тільки у Празі, а й у Варшаві, Львові та інших містах Європи. Основу "празької школи" становили вчорашні учасники визвольних, нещасливих для України, змагань 1917-1921 років., інтерновані в табори, зокрема на землях Польщі. Після того як Польща почала надто неприязно ставитися до українців, більша їх частина подалася до Чехословаччини. Адже тут, у Празі, діяли Український вільний університет при Карловім університеті, Український педагогічний інститут ім. М. Драгоманова, Українська господарська академія та ін. Учасники "Празької школи" – українські письменники-емігранти або діти колишніх емігрантів, які сприйняли поразку національної революції 1917 року як національну ганьбу, але не впали в розпач. Вони формувались на межі українського та європейського світів, тобто під

впливом західної культури та стимульованої ними історичної пам'яті рідного народу. "Пражани" стали осередком формування нового типу українця, який зумів інтелектуалізувати чуттєву стихію української ментальності, дисциплінував її, надав українському рухові чіткого спрямування.

Історик: У квітні 1925 року Микола Хвильовий виступив у додатку до газети "Вісті" з великою статтею "Про "сатану в бочці", або про графоманів, спекулянтів та інших просвітян", наполягаючи на тому, що література не має бути примітивно-масовою та надто заполітизованою. Він поставив перед літераторами питання: "Європа чи просвіта?" – і закликав відкинути примітивізм, опанувувати європейську культуру, зайнятися професійною діяльністю. З цієї статті Миколи Хвильового розпочалася "гаряча" дискусія, яким шляхом має далі розвиватись література. Коли ж Микола Хвильовий у гострій формі висловив думку про те, що задля окреслення власного шляху українській літературі треба орієнтуватися не на Москву ("центр все-союзного міщанства"), а навчатися у "психологічної Європи", дискусія з літературної площини перекинулася у політичну. У неї втрутилось Політбюро ЦК КП(б)У. Це й призвело до виникнення такого становища, яке існувало з початку 30-х років: твір письменника оцінювався не з позицій талановитості написаного, а з позицій соціально-політичної боротьби із класовими ворогами (а звідси необхідність прославлення дій партії, провідних партійних діячів, поява у творах позитивного героя-пролетарія тощо). Усі незгодні з таким станом речей оголошувались ворожим класом для пролетаріату і підлягали фізичному знищенню. Тому перелічувати імена членів будь-якої української літературної групи – це називати письменників, які були заслани, розстріляні, наклали на себе руки, померли від хвороб на засланні, не витримали жорстких умов і суворого північного клімату або ж збожеволіли: застрелився Микола Хвильовий, були розстріляні Григорій Чупринка, Дмитро Фальківський, Григорій Косинка, живим був спалений поет Володимир Свідзінський. Цей трагічний список можна продовжувати...

Літературознавець: Усі українські літературні організації припинили існування на початку 30-х рр. Але жодна з цих організацій не була заборонена, бо радянська влада не могла вдатись до дій, що могли б здатись недемократичними: всі організації припинили існування у зв'язку з тим, що найактивніші члени цих угруповань "виявились контрреволюціонерами, які мали бути знищені заради світлого майбутнього країни". Звісно, після такої розправи охочих продовжити справу репресованих не було. У процесі послідовного розгортання репресивних заходів, які застосувала радянська влада до української літератури, рік 1934 годилося б назвати межовим. Усе, що було досі, мало тільки попередній, так би мовити, епізодичний або попереджувальний характер, приміром, розстріл Чупринки, арешт Рильського, Івченка, Старицької-Черняхівської. Зосереджений, масовий удар, завданий більшовизмом українській літературі, припав на 1934 та подальші роки. З майже трьохсот українських письменників, які працювали у 30-х роках, живими лишилося тільки 36.

Лише 7 із них померли своєю смертю. За одне десятиліття було знищено 80% української творчої інтелігенції, серед яких багато письменників. Зокрема, 1935 року були заарештовані М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара, яких звинувачували в шпигунстві на користь чужоземної держави, в підготовці й спробі вчинити терористичні замах на представників уряду та партії і в належності до таємної контрреволюційної організації, яку начебто очолював професор Микола Зеров. Затримали у цій справі й "неокласика" Максима Рильського, але через деякий час його звільнили. Юрій Клен, скориставшись своїм німецьким походженням, виїхав до Німеччини на лікування і не повернувся. Микола Зеров був розстріляний 1937 року, П. Филипович загинув на Соловках того ж 1937 року, М. Драй-Хмара помер у концтаборі на Колімі у 1939 році.

Психолог: А тепер уявімо таку казкову дорогу, що розходиться врізнобіч, а на ній камінь, де написано: "Праворуч підеш – живим будеш, але коня позбудешся, ліворуч підеш – багатим будеш, прямо підеш – смерть знайдеш". Саме в такій ситуації опинилися українські письменники у 30-ті роки. Тих, хто йшов прямо, писав правду, чекали розстріл або табори ГУЛАГУ. Кому вдалося емігрувати – навіки залишались без батьківщини, слави українського письменника. І лише ті, хто "перебудувався", став на службу ідеології комуністичної партії, оспівував "світле майбутнє" й прекрасне нинішнє, отримували звання, нагороди, премії, почесні й достаток. Проте, не засуджуватимемо їх – таким був той страшний час.

Невдячна справа розповідати про справжніх поетів, які жили й творили в надзвичайно складну добу тотального стеження каральних органів за обдарованими людьми та спроб маніпулювати ними, які не так думали, писали не зовсім те, що вимагала від них влада. Аналізуючи хоча б у загальних рисах важливий моральний аспект взаємодії влади і людини творчої, ми бачимо справжні механізми тиску безжальної системи тоталітаризму. Тоталітарні режими вводять не лише заборони, але й вимоги, диктують громадянинові, що він має робити та як мислити. Саме завдяки усталенню таких чинників державний режим здатний перетворити людину у "вічний гвинтик" системи. Але саме культура – вияв свого "я" особистості чи народу – є тим чинником, який протистоїть нівелюванню громадянсько-патріотичних цінностей і людських чеснот. Нові закони тоталітарного режиму обмежували індивідуальну свободу, проте не змогли зламати всіх. Потужна енергія "Розстріляного відродження" виявилася незнищеною.

Літературознавець: Перші десятиліття ХХ століття дали можливість водночас працювати багатьом майстрам літератури. Повалення в 1917 році царського режиму і проголошення Української Народної Республіки пробудило надії на вільний демократичний розвиток українського народу. Проте, після встановлення в Україні більшовицької радянської влади частина демократичної української інтелігенції, яка не сприйняла поразки УНР, опинилася в політичній еміграції за кордоном, а інша частина прагнула розвивати нову радянську українську літературу на Батьківщині. Та не

завжди це їм судилося... На виставці ви бачите портрети українських поетів. Це – яскраві представники тієї творчої палітри, що складала унікальне гроно, – П. Тичина, В. Сосюра, В. Еллан, М. Рильський, Б. Олійник, Ю. Липа, В. Свідзінський, Т. Осьмачка, Д. Чуб та ін. У їхніх творах привертає увагу дивовижне нуртування розмаїтих стильових течій – від авангардизму з його відгалуженнями, революційного романтизму, неоромантизму до постмодернізму. Молоді і сильні вірою в благородне призначення їхнього слова сходилися вони, щоб показати одне одному, хто якої вершини сягнув... 2020-й рік багатий на ювілеї українських поетів різних поколінь, у т. ч. і представників "розстріляного відродження". Давайте ближче познайомимося з ними.

Перший біограф: Серед ювілярів 2020-го – Микола Зеров. Цього року відзначаємо 125-річчя від дня його народження. Він належить до покоління українських письменників "Розстріляного відродження", котрі за своє коротке й передчасно обірване життя зробили неоціненний внесок у розвиток української літератури, залишивши по собі безцінний духовний скарб.

Поет, перекладач та літературознавець Микола Зеров народився у багатодітній сім'ї та був дуже розумним. Друзі називали його "енциклопедією". Про його неординарність свідчить, наприклад, той факт, що у 33 роки Микола Зеров став професором української літератури Київського інституту народної освіти. Широченна ерудиція в античній, західноєвропейській, українській і російській літературах, ґрунтовні знання з історії, тонкі естетичні відчуття, глибокий аналіз і розуміння літературних явищ, строгий критичний розум, феноменальна пам'ять, вільне володіння стародавніми і новими мовами (близько 20), блискучий ораторський талант, тонко вигострене слово – ось багатющий арсенал, яким володів Микола Зеров, який допомагав йому виходити переможцем з різних літературних дискусій. У цьому була його нездоланна сила. У цьому було і його нещастя.

Як науковець і літературознавець М. Зеров турбувався і вболівав за майбутнє української культури. Брав активну участь у літературній дискусії 1925 – 1928 рр., ставши на бік М. Хвильового та інших членів ВАПЛІТЕ. Виступав проти російської культурної гегемонії, проти зведення штучної завіси між українською і західною культурами. Дбаючи про майбутнє українського письменства, поет закликав звертатись до джерел, вивчати досвід минулих поколінь, традиції рідної культури, здійснювати новітні пошуки в письменстві. Йому було чуже неуттво і пристосовництво в літературі. Вважається, що з цього все і почалося: неокласики, ортодокси, руйначі усталених традицій, формалісти, попутники, а значить – вороги народу. Звідси – неприязнь, підозра, несприйняття і, нарешті, репресії. Майже 10 років, до арешту, Микола Зеров жив у "підвішеному" стані – зацькований і зневажений. Та вірив, що кривда відступить. Не відступила... У квітні 1935 року він був заарештований, а у травні 1936-го відправлений на Соловки. Там, на Соловках, у нелюдських, жахливих умовах, письменник намагався хоч якось зберегти

свій внутрішній світ – останнє, що в нього залишилось. Але безжална тоталітарна машина не залишила йому шансів на життя. Микола Костянтинович Зеров, володіючи пам'яттю тисячоліть, прагнув служити ідеалові гармонії в суспільстві. Там закінчив переклад "Енеїди" Вергілія, однак він, на превеликий жаль, не зберігся. Згодом Зерова засудили до страти та розстріляли 3 листопада 1937-го в Сандармосі. Рідним повідомили, що він помер від запалення легенів. Митець мусив трагічно загинути, бо жив у часи, коли такі особистості вважались небезпечними для суспільства. Його реабілітовано посмертно. Творча спадщина Миколи Зерова повноправно входить у фонд культурних цінностей українського народу, якому він і присвятив все своє коротке життя. Він був одним із тих, хто намагався піднести українську літературу на новий щабель, зробити так, щоб українське слово зазвучало по-новому, відкрило нові теми.

Другий біограф: Тодось Осьмачка. Вічний індивідуаліст і еретик. Чоловік, який майже ніколи ні з ким не був у згоді. Навіть і з собою. Серед провідних митців епохи "Розстріляного відродження" він – один із найталановитіших і найоригінальніших. У центрі його поетичних інтересів – любов до українського народу, який опинився в кривавій заметілі тридцятих років.

Поет народився у 1895 році в с. Куцівка, що на Черкащині, в родині робітника Степана Осьмачки, який працював на поміщика Терещенка. Через бідність освіти в родині змогли дати тільки найстаршому синові Тодосю: у сімнадцять років той закінчив гімназію і став писарем у Куцівській економії. Після революції Тодось Осьмачка учителює, а потім навчається в Київському інституті народної освіти. Тут він починає писати вірші. Першу збірку "Круча", яку відзначали за блискучу народну мову та глибину образності, друкує в 1922 році. Друга книга поезій поета виходить через три роки й називається "Скитські вогні". Це своєрідний гімн українському степові, так про збірку відгукуються критики. Ще через чотири роки у світ виходить третя збірка поета – "Клекіт". Тогочасний дослідник літератури Сергій Єфремов вважав Тодосю Осьмачку "після Шевченка вище за будь-кого іншого", оскільки поет "підняв у поезії могутній і трагічний образ українського селянства, що було найбільшою рушійною силою революції, а потім стало найбільшою її жертвою". У 1930 році з-під пера Осьмачки виходить друком переклад Шекспірового "Макбета". А потім починають набирати оберті сталінські репресії, які зачіпають і Тодосю Осьмачку. Через доноси письменника переслідують, називають "бандитом" та "ворогом народу", а його книги вилучають з обігу та знищують. Рятуючись від репресій, Осьмачка переховується, зокрема і в рідній Куцівці, вдаючи божевільного. Згодом він перебирається до Львова, сподіваючись нелегально перетнути польський кордон. Таких спроб було кілька, але щоразу Осьмачку ловили й відправляли за ґрати Бутирки та Лук'янівської в'язниці, звинувачуючи у шпигунстві. І все-таки йому поталанило вибратися на Захід. Він мешкав у Югославії, Франції, Німеччині, Канаді, чотирнадцять років прожив у Сполучених Штатах. З-під його пера в ту пору вийшли повісті "Старший боярин",

"План до двору", "Ротонда душогубців", які за радянських часів були заборонені цензурою, він успішно перекладає О. Уайльда і У. Шекспіра. У планах письменника була нова збірка поезій і афоризмів "Людина між свідомістю і природою", але збутися цьому не судилося. У липні 1961 року письменника розбиває параліч. Його лікують у лікарні Нью-Йорка, але 7 вересня 1962 року на 67-му році життя Тодось Осьмачка помирає.

Третій біограф: Володимир Свідзінський. Видатний український поет доби "Розстріляного відродження", перекладач. Народився майбутній поет 26 вересня 1885 року у с. Маянів на Вінниччині. Перша збірка поезій В. Свідзінського "Ліричні поезії" датована 1922 роком. У своїй творчості він постає дуже вимогливим до себе, винятково стабільним і цілковито відчуженим від сучасного йому літературного побуту, що й зумовило негативне ставлення офіційної радянської критики до нього, яка закидала йому перебування "поза часом і простором" і відчуженість його творчості від радянської доби. Тому наступна збірка В. Свідзінського "Вересень", що вийшла 1927 року, прогнозовано дістала в пресі різко негативну оцінку. Останнім публічним звітом поета перед сучасниками стала збірка 1940 р. "Поезії", видана у Львові стараннями Юрія Яновського і за його редакцією. Його життя обірвалося трагічно у жовтні 1941 року. Коли німецькі війська наближалися до Харкова, НКВД заарештував тих харків'ян, які ще не евакуювалися, зокрема представників української інтелігенції. Свідзінський знав, що приречений на арешт, тому переховувався у друзів. Але 27 вересня 1941 року був заарештований за звинуваченням в антирадянській агітації. Разом із іншими арештантами його гнали під конвоем на схід. Коли виникла загроза оточення німецькими загонами, арештантів в селі Непокрите загнали в покинуту господарську будівлю, яку облили бензином і підпалили. Тоді у полум'ї згоріли й рукописи його ненадрукованих творів. Лише 96 поезій В. Свідзінського вивіз в еміграцію поет Олекса Веретенченко, які й видав 1975 року з додатком інших віршів окремою збіркою під авторською назвою "Медобір". 1961 року в Едмонтоні відомим українським поетом зарубіжжя Яром Славутичем було також видано збірку вибраних поезій Свідзінського. Це був внесок української еміграції у збереження спадщини поета, якого режим намагався ліквідувати в усіх розуміннях. Та остаточно заборонити творчість В. Свідзінського і стерти його ім'я з літературної мапи, попри значні потуги, владі так і не вдалося. Надзвичайно високою була його популярність в інтелектуальних колах шістдесятників. Митець приваблював своєю неголосною і водночас по-особливому промовистою модерною поезією, розкутістю та прозорістю поетичного мислення, самоцінністю та автентичністю буття. Його ім'я періодично зринало на шпальтах цензурованих видань, у судових справах та самвидавних матеріалах, що, відповідно, провокувало шквал репресивних заходів уже до письменників-шістдесятників.

Четвертий біограф: Ще одне ім'я зі славетної когорти поетів тієї пори – Юрій Липа. Письменник, поет, публіцист, громадський діяч, лікар, автор української

геополітичної концепції, борець за незалежність України у ХХ сторіччі, один з визначних ідеологів українського націоналізму – все це про нього. Цього року відзначаємо його 120-річний ювілей. Батьком Юрія був видатний український письменник, лікар і борець за самостійність України Іван Липа – комісар Одеси від Центральної Ради, міністр культів і віросповідань Директорії УНР та автор проекту її першої Конституції, міністр здоров'я уряду УНР. Початкову освіту майбутній письменник здобув у гімназії № 4 м. Одеси. Тут же вступив до Новоросійського університету. У 1917 р. молодий юнак робить свої перші кроки на літературній ниві – він є редактором часопису "Вісник Одеси", пише свої перші брошури, які побачили світ у заснованому батьком видавництві "Народний стяг". Тоді ж, з огляду на загрозу більшовицького перевороту в Одесі, вступає до лав організованої полковником І. Луценком та підполковником В. Змієнком Гайдамацької дивізії, бере участь у січневих боях з більшовиками на вулицях Одеси. Вступивши 1922 року до Познанського університету на медичний факультет, він не полишає громадсько-політичної діяльності. В умовах бездержав'я українські емігранти, очолені Юрієм Липою, намагалися не лише зберегти своє національне обличчя, але й думали про майбуття України. Разом з тим поет плідно працює на літературній ниві. З'являється друком його перша поетична збірка – "Світлість", одразу помічена критиками, які пророкують авторові велике майбутнє. По закінченні у 1929 році університету Юрій Липа разом з Є. Маланюком стає натхненником і організатором літературної групи "Танк", друкується в альманасі "Сонцецвіт". Велика віра у вищу ідею України, її традиції, духовні сили, орієнтація на Європу, праця над власним стилем, боротьба з провінційністю, малоросійським шароварництвом і сльозливою ліричністю – ось основні гасла і принципи, за якими творив молодий письменник. Проїнята цими ідеями, переповнена духом боротьби за українську ідею, з'являється 1931 року його друга збірка поезій з такою характерною назвою – "Суворість". 1936 року Юрій Липа видав три томи новел "Нотатник" на тему національно-визвольних змагань 1917–1921 років. Письменнику вдалося створити образ героя нового типу – інтелігента, безмежно відданого ідеї, цілеспрямованого й діяльного. У вкрай несприятливий час воєнного лихоліття Юрій Липа разом із Левом Биковським та Іваном Шовгенівим у 1940 році утворюють у Варшаві Український Чорноморський інститут – науково-дослідну установу вивчення політичних і економічних проблем, що постануть перед Україною після здобуття незалежності. Мрією вчених було після відновлення Української держави перенести Український Чорноморський інститут до Одеси, щоб він став потужним центром наукових досліджень у багатьох галузях. З цією метою Юрій Липа 1942 року приїздив до Одеси, навіть зумів організувати видання декількох наукових збірок. Проте війна не дала змоги довершити задумане. Після переїзду влітку 1943 року до Яворова він стає одним з активних учасників українського руху Опору. Працюючи як лікар, Липа організував підпільні курси по підготовці медичних кадрів для Української Повстанської Армії, готував тексти листівок та відозв до

населення і німецьких солдат. Постать Юрія Липи була настільки значущою, що 1943 року його діяльність помітили у вищому державному проводі фашистської Німеччини. За наказом Гітлера Ю. Липу було перепроваджено до Берліна, тому що, на думку правителів Німеччини, він був найбільшим українським ідеологом-державником. Йому було запропоновано очолити маріонетковий уряд України. Однак Юрій з гідністю відкинув цю ганебну пропозицію. І, на диво, залишився живим... Помітили його і радянські владні структури, з лабет яких вирватись мислителю не поталанило. У серпні 1944 року він був захоплений підрозділом НКВС в селі Іваники Яворівського району, а на світанку наступного дня Юрія Липу було по-звірячому замордовано.

П'ятий біограф: Не можемо не згадати сьогодні і Дмитра Чуба. Дмитро Нитченко – це його справжнє ім'я, народився 1905 року у с. Зіньків на Полтавщині у заможній селянській родині. Навчався майбутній письменник в індустріально-технічній школі в Зінькові. 1923 року вступив до літературного угруповання "Плуг", до якого належав два роки. З осені 1926-го продовжив навчання на Краснодавчому робітничому факультеті. Вже тоді часом друкував свої вірші в "Червоній газеті", а також у стінній газеті, де був заступником редактора. 1927 року його, оголосивши класовим ворогом за "непролетарське походження" (така доля в ті часи характерна для десятків тисяч людей), звільнили. Працював на заводі, згодом вирушив до Харкова, де жили родичі. Переїхавши до Харкова, закінчив Технікум чужоземних мов, вступив на мовно-літературний факультет місцевого Інституту народної освіти, де прилучився до літературного життя тодішньої столиці України, познайомився з відомими письменниками, працював у видавництві "Література і Мистецтво". Сторінки спогадів про той період життя рясніють іменами Івана Багряного, Миколи Хвильового, Бориса Антоненка-Давидовича, Остапа Вишні, Майка Йогансена, Григорія Епіка, Олекси Слісаренка, Володимира Сосюри, Юрія Яновського. З початком Другої світової війни Дмитра Нитченка мобілізують в армію, він потрапляє в полон. Війна закінчується. Письменник разом із сім'єю живе в таборі переселенців у Німеччині, де зібралося чимало українських інтелігентів, які не мають жодного наміру повертатися додому, де лютують репресії. Тут навіть налагоджується культурно-літературне життя. В місті Ульмі діє українська гімназія, в якій викладає і Дмитро Нитченко, відбуваються літературно-мистецькі вечори. 1949 року письменник разом із сім'єю від'їздить до Австралії. Нелегко було на перших порах на п'ятому континенті. Він тривалий час учителював в українських школах, очолював Українську центральну шкільну раду в Австралії, організував літературно-мистецький клуб імені Василя Симоненка й керував його діяльністю. З-під його невтомного пера виходить чимало книг. Він постійно пише і публікує під псевдонімом Дмитро Чуб свої оповідання, у т. ч. і для дітей, вірші, нариси про подорожі, під іншим псевдонімом – Остап Зірчастий – друкує свої гуморески. В його творах постає дивовижна, повна несподіванок природа Австралії та життя наших земляків, закинутих долею на заокеанський материк. З-

поміж кращих його книжок треба назвати: "Це трапилося в Австралії", "На гадючому острові", "Вовчєня", "Стежками пригод", "Слідами Миклухи-Маклая". Дмитро Чуб також автор чудових оповідей "Живий Шевченко" та "Українського правописного словника". Помер Дмитро Чуб у Мельбурні 1999 року. Лігою українських меценатів та сім'єю тоді ж була заснована Міжнародна премія імені Дмитра Нитченка, що присуджується щорічно за популяризацію українського друкованого слова.

Ведучий: Дорогі мої юні дослідники! Ми з вами переконалися: "Літературні явища тієї доби становили надзвичайно строкату картину", – так говорив про цей період академік О. Білецький. Та все ж у центрі уваги митців було становлення нової української людини, яка пройшла крізь буремні роки революції та активно стверджувала себе в нових умовах життя. Наша дослідницька подорож у вітчизняні літературні простори майже столітньої давнини стала глибинним зануренням у світ драматичного історичного фактажу, біографічних нюансів, психологічних мотивів, де на одній вісі координат, у єдиній точці зійшлися доля Країни й доля Людини – патріота, непересічної, талановитої Особистості. Молоді і сильні вірою в благородне призначення їхнього слова сходилися вони, щоб показати одне одному, хто якої вершини сягнув. Жадоба творчого самоствердження й дух суперництва підносили їх над банальним щоденням пролетарсько-революційних ком'ячейок.

Поданий вище матеріал може бути використаний бібліотекарями для проведення окремих заходів з популяризації творчості поетів тієї доби. Це можуть бути поетичні години з декламуванням віршів: **"Поетичні світи Тодося Осьмачки"**, **"І димом пропасти в безодні часу"**, **"Один я на світі, мов Юда в гаю на вірьовці..."** (Тодось Осьмачка); **"Ти, уст моїх слово вірне"**, **"Як інколи сумую самотою..."**, **"Поет неповторний, своєрідний, тонкий"** (Володимир Свідзінський); **"Голос доби і приклад чину"**, **"Закоханий у вроду слів"** (Юрій Липа); **"Крізь попіл літ"**, **"Там, між пожовклих книг, найкращий мій клейнод"**, **"Овідій української неокласики"** (Микола Зеров); **"На неокраїнім крилі..."**, **"Ніхто не зна і долі не вгадає, Ні хіромант, ні циган-ворожбит"**, **"Українська діаспора: літературні постаті"** (Дмитро Чуб).

"Дотик до класики" – так може бути названий комплекс заходів з популяризації в бібліотеках класичної літератури.

Цього року громадськість України відзначає два ювілеї **класика української літератури, видатного поета, перекладача і громадського діяча Максима Рильського**: 125-у річницю від дня його народження та 110-річчя виходу першої збірки його поезій "На білих островах", що побачила світ 1910 року.

Видатний український поет, перекладач, академік АН України, автор чудових віршів для дітей, він увійшов у історію української літератури, як патріот України, що високо підносив національну ідею, національне відродження країни, рідну українську

мову. Для нинішніх поколінь він поет-мудрець, глибокий філософ, тонкий лірик. Особливість поезії Максима Тадейовича – тиха любов до природи й людини, всього живого й красивого. Щоб ознайомити і нагадати читачам про життєвий і творчий шлях визначного українського діяча в бібліотеці можуть бути організовані **виставки-портрети, виставки-присвяти, виставки-вшанування, поетичні години, літературні вітальні: "... У нього кожне слово – це перлина", "У слові рідному велика сила є, що розбива граніт і золото кує", "У щастя людського є рівні два крила", "Це лиш слова. Зате вони безсмертні", "Поетичний світ Максима Рильського",**

"Творчі сходи Максима Рильського", "В поетичній майстерні Максима Рильського", "Самовідданий служитель слова"

Літературна вітальня "Нове життя нового прагне слова"

Зал прикрашений портретом М. Т. Рильського, панно із зображенням грон винограду та троянд, висловлюваннями поета на плакатах, прикрашених або калиною, або барвінками ("Нове життя нового прагне слова", " У кожній мові, в кожнім слові Краси майбутнього шукай...", "Треба, щоб слова з багатих не зробилися убогі, Щоб залишилась думка в них жива.", "Хай наше слово не вмирає, І наша правда хай живе!", "Мова є сповіддю народу.", "Як парость виноградної лози, Плекайте мову!"), на столі – відкрита книга його віршів.

Перший ведучий: Двадцять томів Максима Рильського навічно стали на сторожі нашої духовності, а сам він – Максим Золоте Серце – відійшов у безсмертя живою легендою, людиною, осяяною Мудрістю і шляхетною Честю. Життя його – поета, перекладача, академіка, громадського діяча, розбудовника рідної культури, не тільки увінчане найвищим лауреатством, а й пересипане колючими тернами. Його життя – взірєць служіння Україні, своєму народові, з яким він ділив радощі й горе. Трагедія нашого народу, у вир якої його кинув тоталітарний режим, не оминула й долі Максима Тадейовича, що не раз відчував на собі подих приреченості. Система, приневоливши митця бути її одописцем, не могла простити незнищеного в ньому українства.

Другий ведучий: Не стати українським поетом, зростаючи в атмосфері, де шанувались культура, національна ідентичність, талант, інтелект, демократичні традиції, певно, було неможливо. Люди, які оточували його з раннього дитинства, – мовознавці Павло Житецький та Кость Михальчук, історик Володимир Антонович, композитор Микола Лисенко, драматург і театральний діяч Михайло Старицький, – заснували "Стару Громаду", – культурницький осередок інтелігенції, який відіграв велику роль у відродженні української нації. Його батько Тадей Рильський був київським "шістдесятником" ХІХ століття.

Перший ведучий: Максим Тадейович Рильський народився 19 березня 1895 року по одній версії, в Києві, по іншій – в с. Романівка, що на Житомирщині. Його

батько, етнограф, громадський діяч і публіцист Тадей Рильський, був сином багатого польського пана Розеслава Рильського і княжни Трубецької. Разом з Володимиром Антоновичем та групою інших польських студентів Тадей Рильський вирішив присвятити себе вивченню історії України й віддати своє життя народу, серед якого жив. В історії цей рух відомий як рух хлопоманів. Мати Максима Рильського, Меланія Федорівна, була простою селянкою з села Романівка.

Другий ведучий: Максим спершу навчався в домашніх умовах, потім у приватній гімназії в Києві. Змалку познайомився з композитором М. Лисенком, етнографом, дослідником і збирачем українських народних дум та пісень Д. Ревуцьким, актором і режисером П. Саксаганським, етнографом та фольклористом О. Русовим, які справили на нього великий вплив. Після приватної гімназії Рильський навчався на медичному факультеті Київського університету Святого Володимира, потім на історико-філологічному факультеті Народного університету в Києві, заснованого ще за гетьмана Павла Скоропадського, але жодного з них не закінчив. Займався самоосвітою, вивченням мов, музикою. З 1919 по 1929 рік вчителював у селах, зокрема й у Романівці, а також у київській залізничній школі, на робітфаци Київського університету та в Українському інституті лінгвістичної освіти.

Перший ведучий: Навчаючись у приватній гімназії, Рильський жив у родині Миколи Лисенка. "Яка ж то була для мене радість дізнатись, – коли мене мали завезти до Києва вчитись, – що житиму я саме в отого Миколи Віталійовича Лисенка, котрий такою напівфантастичною, ореолом слави оповитою постаттю з'являвся інколи перед моїми очима!" – згадував М. Рильський. У домівці М. Лисенка звідав Максим і солодких любовних мук: він безнадійно закохався в доньку композитора Галю, старшу за нього на цілих шість років. До того ж, Галя Лисенко вже мала нареченого та невдовзі вийшла заміж. Були, отже, в цій історії й напівдитячі ревності. Загалом, без цього роману перша збірка М. Рильського "На білих островах", яка вийшла 1910 року, а Максимові тоді було лише 15 років, не долічилась би багатьох віршів (кілька з них він таки присвятив Г. М. Шило – таким було прізвище дівчини після заміжжя). І вже в цій першій збірці виявляється найголовніша риса поета – писати ясно, лаконічно, прозоро і водночас глибинно мудро.

Другий ведучий: Максим Рильський був гарним педагогом, але душа його все ж належала поезії. 1920-ті роки – зоряний час його творчості. Саме в ту пору вийшли поетичні збірки Рильського "Крізь бурю й сніг", "Тринадцята весна", "Під осінніми зорями", "Де сходяться дороги", "Гомін і відгомін". Так, він був великим майстром сонета, форма якого вимагала лаконічності, суворої дисципліни, граничної стислості думки і слова. У ці роки молодий Максим Рильський тяжів до кола поетів, яких критика назвала неокласиками. У часи, коли процвітало революційне псевдоноваторство, засноване на фальшивих ідеологічних гаслах тих років, це викликало нерозуміння, осуд "революційних" теоретиків літератури. Хто не знищував класичної форми, думки, самої природи поетичного слова, той оголошувався

ретроградом, а згодом і ворогом народу. Серед них були геніальні П. Тичина, В. Сосюра, М. Зеров та інші...

Перший ведучий: Нападки на них дуже скоро почали нагадувати політичне цькування. Наставали похмурі часи сталінських репресій. Навесні 1930 року влада влаштувала у Харкові, тодішній столиці України, публічний процес над ВСУ (Спілкою визволення України). Сорок п'ять підсудних, серед яких – учені, письменники, священики. Відлуння процесу докотилось і до М. Рильського. 19 березня 1931 року (у день народження!) його також заарештували за звинуваченням у приналежності до української контрреволюційної організації. Поета з конвоєм повели до Лук'янівської тюрми, де він пробув рівно п'ять місяців. Рильському нав'язувалась схема: він став на шлях контрреволюційної діяльності. По суті, його штовхали на шлях самообмови. І Рильському довелося розкаюватися. За зв'язки з "діячами СБУ", за мріяння про "українську культуру", за власну "аполітичність" й скептицизм, за "вантаж старих українських традицій" і відстороненість від "живої праці серед робітничих мас", за "шкідливий естетизм", за те, що не дав гнівної відповіді поету-емігранту Є. Маланюку... Вінцем каяття поета стало зізнання: "Я став знаряддям верхівки СБУ", а також прохання дати можливість працювати на радянську владу. Цього було досить, щоб Рильського випустили на волю. Останній слідчий, знаючи, що завтра поета мають звільнити, влаштував на прощання садистські "розваги": "Ну, что ж, Рыльский... Вы не признаете себя виновным... Но уже принято решение, поедете на 10 лет на Соловки".

Другий ведучий: У такий спосіб репресивна машина робила свою ганебну справу – своєрідну ініціацію – посвячення поета українського в поети радянські. Завдання ставилося диявольське: зламати людину, поселити в її душі страх, потребу вічного озирання, саморевізії. З того часу дамоклів меч завис над головою поета навічно. Так, у розпал репресій М. Рильського більше не чіпали. Але можна тільки уявити самопочування людини, на очах якої зникали в чорному мороці радянського тоталітаризму кращі друзі – Остап Вишня, Микола Зеров, Павло Филипович... Атмосфера підозрілості та страху аж ніяк не сприяла творчості. Література офіційно трактувалась як частина справи загальнопартійної і, фактично, їй відводилася роль ідеологічної обслуги. Колись, розглядаючи перші п'ять поетичних збірок М. Рильського, М. Зеров написав: "Не вмів він тільки писати на замовлення". Тепер же, в страшні 1930-ті, для української літератури настала ера Великого Замовлення. Оригінальна поезія Рильського теж пережила в цю пору спад художньої сили. Зате в повному блиску продовжував жити Рильський-перекладач. До століття від смерті Пушкіна (1937 р.) з'явилась його українська версія "Євгенія Онегіна". 1930-ми роками датовані також переклади "Орлеанської діви" Вольтера, "Синьої птиці" Метерлінка...

Перший ведучий: Специфіка становища письменників масштабу М. Рильського полягала в тому, що влада в часи сталінського тоталітаризму обрала щодо них політику пряника й батога. Так, 1942 року Рильському за кілька поетичних збірок і за поему "Мандрівка в молодість" присудили Сталінську премію першого ступеня. До речі,

половину суми від премії поет передав у фонд оборони, тоді ж бо йшла війна. Наступного року його обрали дійсним членом Академії наук УРСР, прийняли до партії та доручили очолювати Інститут народної творчості та мистецтва АН УРСР. Широко відзначалось і 50-річчя від дня народження поета: були нові поетичні збірки й державні нагороди... Та минуло небагато часу – і на його голову посипались тяжкі удари. Сталося це, коли з'явилися жахливі "ждановські" постанови ЦК ВКП (б), які спішно "дублювалися" ЦК КП(б)У; за короткий час їх з'явилося аж три! І кожна "кальоним железом" випікала український націоналізм. Серед імен таврованих і М. Рильський, голова Президії СПУ, який "не вжив ніяких заходів, щоб вчасно засудити в пресі і на зборах письменників проникнення чужих радянській літературі тенденцій". Постанови ЦК інспірували появу статей, схожих на публічні доноси. Доноси ж у свою чергу провокували нові, ще більш грізні проробки. Кульмінацією стали наскоки з боку тодішнього партійного вождя в УРСР Л. Кагановича. Чи ж можемо ми дивуватись, що з'явилися в той час з-під пера М. Рильського і "Пісня про Сталіна", покладена згодом на музику Л. Ревуцьким, і збірка для дітей "Піснею про Сталіна починаймо день"?

Другий ведучий: 1940-ві й наступні роки в житті Рильського важко уявити без купи покладених на плечі безвідмовного Максима Тадейовича громадських обов'язків, сам перелік яких зайняв би довгу колонку: Директор Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (з 1942 р. до кінця життя); Голова президії Спілки письменників України; Депутат Верховної Ради СРСР від Житомирщини (з 1946 р. і до кінця життя); Віце-голова Всеслов'янського Комітету (з 1944 р.); Голова Українського відділення Товариства радянсько-польської дружби (1958 –1964). Посади нерідко додають титулів і звань, особливо ж якщо їх наполегливо шукають. Максим Тадейович не шукав. Він просто мав колосальний творчий, науковий і моральний авторитет. У 1950 роки за сукупністю праць без захисту дисертації Рильському було присуджено науковий ступінь доктора філологічних наук. У 1958 році – обрано дійсним членом АН СРСР. За збірки "Троянди й виноград" та "Далекі небосхили» у 1960 році поету присудили Ленінську премію...

Перший ведучий: Він був однаково органічним – і в академічній тозі, і в куфайці мисливця чи рибалки. Усі, хто дружив із Максимом Рильським, хто був із ним поруч чи лишень час від часу спілкувався, дружно відзначали абсолютну чарівливість особистості поета. Був він "енциклопедистом свого часу", який умів легко та повсякчас поповнювати свої різнобічні знання. При цьому Максим Тадейович не був суто кабінетною людиною. Він примудрявся швидко та якісно виконувати величезні обсяги роботи навіть за несприятливих обставин. І залишався тим життєлюбом, який завжди знаходив час і для задушевного спілкування з друзями, і для улюбленого мисливства й для риболовлі, і для "чарочки" й пісні... Він був легкою людиною, якщо під цим словом розуміти душевну відкритість, уміння слухати співрозмовника, безмежну доброту, людинолюбство й дотепність.

Другий ведучий: Одним із його захоплень були мандри. Друзі й рідні нерідко чули з вуст поета слова: "Мандрівонька пахне", – й це означало, що він знову лаштується в дорогу. Не дивно, що в поетичному доробку Рильського чимало "дорожніх" віршів, написаних ним під час відвідин як чужих країв, так і різних куточків любої його серцю України. Він знався на музиці й сам був непоганим музикантом. У книгах спогадів про М. Рильського не раз згадуються і про його імпровізації за роялем. Музика часто входила в плоть його поезії. Мабуть, свою роль тут відіграло й дитяче виховання, уроки домівки Лисенка, а водночас і праця в оперному театрі. Працював М. Рильський і з видатними композиторами, перекладав оперні арії, хори і сцени. А ще Рильський любив життя серед природи. Романівка, її світ залишалися його любов'ю до кінця днів. Можливо, саме з думкою про Романівку ще наприкінці 1930-х він придбав будиночок-дачу в Ірпені, з яким пов'язано багато щасливих днів родинного та творчого життя поета. В роки війни там поселилися гітлерівці, і, як свідчать рідні Максима Тадейовича, він ніяк не міг звикнути з тим, що в його садибі хазяйнували непрошені гості.

Перший ведучий: 1951 року Рильські переїхали до новозбудованого будинку в Голосієвому. Це був його "мануар" – "замок-резиденція". Тут минули останні тринадцять років життя Майстра. Тут Рильському явилось чимало творчих осяянь. Тут прийшло до нього те саме "третє цвітіння", яке подарувало українській поезії такі книги, як "Голосіївська осінь" і "Зимові записи". Тут писались статті-роздуми, що склали книгу "Вечірні розмови". Одну зі статей Рильський присвятив молодим поетам – М. Вінграновському, І. Драчу, В. Коротичу. Тоді якраз гаряче дискутувалася тема "батьків і дітей" – йшлося навіть про конфлікт між поколіннями. А Максим Рильський привітав "плем'я молоде". І літературний вечір Вінграновського й Симоненка погодився провести... Було в цьому щось символічне: син Тадея Рильського, "шістдесятника" ХІХ ст., благословляв українських шістдесятників століття двадцятого... Наприкінці життя він мріяв написати книгу на зразок сповіді О. Герцена "Былое и думы". Але задум цей прийшов надто пізно. 1964 року Максима Тадейовича Рильського не стало – він помер від раку в своєму голосіївському "мануарі". Поховано його у Києві, на Байковому кладовищі.

Захід може доповнюватись декламуванням віршів М. Рильського, які заздалегідь підготують запрошені діти.

Літературна гра "Максим Рильський. Хто? Де? Коли?"

Перший етап "Бліц-вікторина"

1. Скільки років від дня народження М. Рильського відзначаємо цього року? (125);
2. У якому селі минало дитинство майбутнього поета? (у с. Романівка);

3. Який дитячий вірш поета зберігся до наших днів (*"Прошак"*, написаний у 7 років);
4. Який навчальний заклад закінчив М. Рильський? (*приватну гімназію в Києві*);
5. У скільки років він видав свою першу збірку? (*у 15 років*);
6. Назвіть трьох улюблених поетів М. Рильського. (*Т. Шевченко, О. Пушкін, А. Міцкевич*);
7. До якого мистецького угруповання належав молодий Рильський? (*до "Неокласиків"*);
8. Яке місце у Києві пов'язане з Рильським? (*Голосіївський парк*);
9. За переклад якого твору М. Рильський був нагороджений премією польського ПЕН-клубу? (*А. Міцкевич "Пан Тадеуш"*);
10. Як називали Максима Рильського його друзі? (*Максим Золоте Серце*).

Другий етап "Вірно-невірно"

1. Максим Рильський: шістдесятник (*невірно*); неокласик (*вірно*); прозаїк (*невірно*); перекладач (*вірно*); академік (*вірно*); громадський діяч (*вірно*); дисидент (*невірно*);
2. Максим Рильський був нащадком українсько-польського дворянського роду (*вірно*);
3. Свої дитячі та юнацькі роки він описав у поемі "Мандрівка в молодість" (*вірно*);
4. Після смерті батька М. Рильський проживав в родині батькового друга Миколи Лисенка (*вірно*);
5. Його перша поетична збірка залишилась непоміченою критиками (*невірно*);
6. Максим Рильський навчався на медичному факультеті, бо мав покликання до медицини (*невірно, це було бажання його матері*);
7. Події революції та громадянської війни не знайшли відображення у творчості Рильського (*вірно*);
8. Після ув'язнення у 30-х рр. поет був змушений піти на компроміс із владою (*вірно*);
9. Під час Другої Світової війни М. Рильський був військовим кореспондентом (*невірно*);
10. На ювілейній монеті до 100-річчя М. Рильського викарбовано образи вірша "Троянди й виноград" (*вірно*);

Літературна година-спогад "Шлях честі та правди"

До 100-річчя від дня народження відомого українського поета, прозаїка і правозахисника, засновника Української Гельсінкської групи Миколи Руденка

Перший ведучий: 19 грудня 2020 відомому поету, письменнику і правозахиснику, засновнику Української Гельсінкської групи (УГГ) Миколі Даниловичу Руденку виповнилося б 100 років. Микола Руденко народився в селі Юр'ївка Олександрівського району Луганської області в сім'ї шахтаря. Навчання на філологічному факультеті Київського університету було перерване війною, з якої він повернувся тяжко пораненим. Протягом року лікувався у госпіталі.

Другий ведучий: У 1947 році поет видає першу книжку віршів "З походу", після виходу якої його приймають до Спілки письменників України. Бібліографічні довідники засвідчують яскравий поетичний ужинок поета і прозаїка в 50-70-і роки: тільки протягом п'ятдесятих вийшло у світ сім збірок його поезій і романи "Вітер в обличчя" та "Остання шабля".

Перший ведучий: Непересічний талант і абсолютна бездоганність біографії (виходець із пролетарської родини, фронтовик) забезпечували йому роль партійного керівника літераторів. Працював відповідальним секретарем видавництва "Радянський письменник", редактором журналу "Дніпро", секретарем парткому СПУ. "Довго я залишався дуже партійним, – сказав пізніше Микола Руденко в одному інтерв'ю. – Довго я залишався з глибокою вірою у велику справу комуністичної партії, був вірним сталінцем, багато написав присвячених вождю віршів, була навіть поема про Сталіна".

Другий ведучий: Успіх на поетичній ниві та помітне місце на ієрархічній письменницькій драбині і забезпечений матеріальний стан все ж не зробили його на все життя доконаним угодником влади. Зокрема, 1949 року під час сталінської кампанії проти "космополітів" він відмовився негативно характеризувати єврейських письменників, яких вимагали виключити зі СПУ. З гіркотою та іронією згадував поет вже у 80-і роки про той час: "З'явилося черевце укупі з кабінетом Ще й дача над Дніпром, як визнання заслуг".

Перший ведучий: Страшним потрясінням стало для нього розвінчання на XX з'їзді КПРС "культу особи Сталіна". Прийшла думка, що справа не в самому Сталіні, якщо параноїк і садист міг стільки років очолювати партію і державу. Значить, учення, яке лягло в основу держави, в чомусь неправильне. Штудіювання "Капіталу" переконало М. Руденка у тому, що вчення К. Маркса помилкове в самій своїй основі – у розумінні теорії додаткової вартості. Вона створюється не надексплуатацією робітника, а сонячною енергією (фотосинтез), поєднаною з працею селянина і його худоби на землі. Своє бачення цієї проблеми Микола Руденко виклав у філософських працях "Економічні монолози", яка з'явилася в самвидаві у 1975 році і "Енергія прогресу", а також у романі "Формула Сонця"

Другий ведучий: Так під кінець 60-х доля письменника різко змінюється. Настає прозріння. З кола шанованих владою поетів він раптом переходить до дисидентів, стає критиком епохи "розвинутого соціалізму", активно залучається до захисту прав людини, в тому числі і національних. Підтримує стосунки з московськими дисидентами, стає членом радянського відділення "Міжнародної

амністії". М. Руденко пише до керівних партійних органів листи, в яких критикує ганебні досягнення як економіки, так і політики комуністичної держави. Вступивши до Міжнародної Амністії, він утворює Українську Групу Сприяння Виконанню Гельсінських Угод.

Перший ведучий: Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод, відома також як Українська Гельсінська Група (УГГ), об'єднання діячів українського правозахисного руху, утворене в Україні 9 листопада 1976. Членами-засновниками УГГ були: Микола Руденко (керівник групи), Олександр Бердник, Петро Григоренко, Іван Кандиба, Левко Лук'яненко, Оксана Мешко, Микола Матусевич, Мирослав Маринович, Ніна Строката, Олексій Тихий. Підставою для утворення УГГ були постанови про права людини Заключного акту Наради у справах безпеки й співпраці в Європі у Гельсінкі 1975 року. Згідно з основоположною декларацією УГГ її метою було сприяти виконанню в Україні постанов Заключного акту: збирати докази порушення тих постанов та скарги постраждалих; доводити факти порушення прав людини та націй в Україні до відома ширших кіл української та міжнародної громадськості, до урядів держав, які підписали Заключний акт.

Другий ведучий: Як згадує нинішній керівник Московської Гельсінської групи Людмила Алексєєва, таких людей на теренах Радянського Союзу найжорстокіше карали саме в Україні, і перші арешти відбулися саме в Українській Гельсінській групі. Терміни українцям давали найбільші. І найбільше загиблих у радянських концтаборах було саме серед членів Української Гельсінської групи.

Перший ведучий: Різко міняється характер та ідейна спрямованість творчості М. Руденка. З-під його пера виходять дослідження "Економічні монолози" і "Слідами космічних катастроф", в яких він переглядає і заперечує догми Марксової політекономії, передбачливо віщує економічні катаклізми в СРСР. Економіко-світоглядні погляди М. Руденка будуються на запереченні висновків К. Маркса про важелі розвитку капіталістичного суспільства: Марксова модель капіталу не має узгодження із законом збереження й перетворення енергії. Головний важіль економічного розвитку суспільства, за М. Руденком, криється у Святій Трійці Космосу, яка на Землі живе у пшеничному зерні, що завдяки сонячній енергії породжує сотні і тисячі зерняток. Первинна не праця – первинна зв'язана у фотосинтезі енергія Космосу. Отже письменник надав економічній теорії духовного космічного змісту. Зрозуміло, що тодішня система управління державою, побачила у цій теорії присуд на власний занепад. 1974 року його виключають з КПРС, а 1975 – з СПУ. Того ж року його заарештовують за "антирадянську пропаганду", але з нагоди 30-ї річниці перемоги у німецько-радянській війні амністують як учасника війни.

Другий ведучий: В одному із інтерв'ю газеті "Літературна Україна" (квітень 2001 р.), повертаючись думками до свого змагання з владою, М. Руденко сказав: "Біда була в тому, що тодішнє наше суспільство взагалі забуло про смак правди. А бюрократична теорія вартості зробила родючий ґрунт усього лиш одним із засобів

виробництва, тобто – заводським конвеєром. Але ж гумус – жива дитина Сонця! Звідси – і хліб, і виноградний сік, і – людство, якщо хочете!". Свої роздуми про загибель, яка насувається на радянське суспільство, письменник викладав у листах до керівних органів країни, прагнучи опублікувати у пресі. Та даремно було чекати хоча б якогось порозуміння у "власть імущих". Їхні переконання затверділи як бетон, вони й гадки не мали, що можна мислити якимось інакше, ніж вони. А всякі пропозиції щодо реформувань системи сприймали виключно як злочин, як замах на їхню владу.

Перший ведучий: Спостерігаючи абсолютну зневагу до своїх пропозицій, письменник починає активно діяти на іншому фронті суспільного життя: у листопаді 1976 року разом з Олексою Тихим та Левком Лук'яненком він підписав тексти двох правозахисних документів: "Декларацію Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінських Угод" та "Меморандум № I". 9 листопада 1976 року М. Руденко провів на квартирі А. Д. Сахарова в Москві прес-конференцію для іноземних журналістів, де оголосив про створення [Української Гельсінської Спілки](#).

Другий ведучий: Наступного року письменника заарештовують у Києві та етапують до Донецька, де було порушено справу проти нього і О. Тихого. 27 червня Миколу Руденка й Олексу Тихого судять у місті Дружківка, об'єднавши їхні справи в одну. Чому суд відбувся саме в Дружківці? Можливо тому, що саме тут мешкав і працював правозахисник О. Тихий? А вірогідніше, мабуть, що керівництво України боялось реакції столичної громадськості на цю злочинницьку розправу над патріотами. Руденка засудили до 7 років таборів суворого режиму і 5 років заслання за так звану "антирадянську агітацію і пропаганду". Твори Руденка були кваліфіковані як "наклеп на радянську владу". Рішенням Головліту 1978 року всі його твори були вилучені з продажу та з бібліотек СРСР.

Перший ведучий: Судилище в Дружківці одміряло поету сім років ув'язнення у тюрмі та в таборах і п'ять – заслання в райони Півночі. Та ні в тюрмі, ні на висилці М. Руденко не припиняв писати. Його твори видаються за кордоном. Часто у віршах виринають спогади про рідний Донбас, його краєвиди, дороги, якими ще малим ходив поет. У милій серцю Донеччині шукає моральної підтримки, у своєму дитинстві хоче знайти душевний спокій: "Крізь ґрати, крізь мури виходжу на волю.

Рушаю додому по рідному полю.

Туди, де вітрець павутину снує.

Додому – в далеке дитинство моє.

Другий ведучий: 1987 року під тиском громадськості М. Руденко був звільнений. Разом з дружиною, яка за підтримку ідей чоловіка теж перебувала у тюрмах, поет емігрує за кордон – спочатку до Німеччини, потім до США. Причиною виїзду тогочасна преса називала необхідність лікування. Та ясно було, як Божий день – система хотіла позбавитись активного свідка і критика її несправедливих діянь. За кордоном поет працює на радіостанціях "Свобода", "Голос Америки". Там він написав

і ряд своїх творів – "Син Сонця – Фастон", "Формула Сонця", "Орлова балка", "У череві дракона". 1988 року його позбавляють громадянства СРСР.

Перший ведучий: Та Україна кликала його додому. І він повернувся, бо без рідної неньки, яку так щиро оспівав у своїх поезіях і яку завжди усім серцем любив, жити не міг. Проголошене у віршах кредо кликало "летіти щирим душам до Дніпра", бо "живих і мертвих кличе Україна". 7 вересня 1990 року М. Руденко повернувся в Україну, був відновлений у громадянстві, реабілітований. Із змінами в Україні на початку 90-х років суспільство починає усвідомлювати значущість М. Д. Руденка як людини і митця, правдивість його письменницьких і філософських уроків. 1993 року за роман "Орлова балка" йому було присуджено Державну премію України імені Тараса Шевченка в галузі літератури. 1997 року він став членом Республіканської Християнської партії. 1998 року в Україні вийшли його книги "Найбільше диво – життя. Спогади" та "Енергія прогресу. Нариси з фізичної економії". Він отримує найвище звання держави – Герой України, стає лауреатом премії В. Винниченка. Помер Микола Руденко 1 квітня 2004 року. Похований у Києві на Байковому кладовищі.

2020 рік рясніє ювілеями ще одного талановитого покоління поетів, яких називають шістдесятниками.

Літературна дискусія "Українське шістдесятництво – "покоління проти течії"

Захід може бути проведений у вигляді бесіди-діалогу з читачами-старшокласниками з залученням вчителя української літератури, читанням віршів поетів-шістдесятників та подальшим їх обговоренням. Для вступного слова бібліотекаря можна використати поданий нижче матеріал.

У 1953 році помер "вождь усіх часів та народів" Йосип Сталін, а в 1956-му, після XX з'їзду партії, розпочався період так званої хрущовської відлиги. З'явилась надія на громадянську свободу. Першими відчували й усвідомили цю свободу інтелігенти. Ще 1953 року вийшла дебютна книга Д. Павличка "Любов і ненависть", а 1957-го – Л. Костенко "Проміння землі", митців, які стали немовби "предтечами" шістдесятництва, а згодом на рівних влилися в цей широкий соціокультурний рух. У 1961 році з'являється низка "кардинально" нових творів М. Вінграновського В. Коротича, І. Драча, В. Симоненка, В. Стуса, Б. Олійника. Молоді таланти намагались позбутися нагляду й тиску КДБ, гуртувалися, виходячи зі справжніх ідейно-естетичних інтересів. Збиралися, зокрема, на київській квартирі І. Світличного, яка на початку 1960-х років стала своєрідним центром національної культури.

Хвиля творчої свободи явила Україні й світові плеяду митців, імена яких на той час були незнайомими й новими, а тепер є славою й гордістю нації. Саме їх стали називати шістдесятниками. Хоча, на думку Максима Рильського, охрестили так це

гроно обдарувань дещо поспішно й невдало, та термін "шістдесятники" так і залишився в історії. Здивоване й мало не шоковане суспільство, відвикле від зухвалих новацій як вияву природної зміни поколінь, відразу збагнуло: з'явилася нова генерація творців, які прагнуть сказати власне, оригінальне слово і, як виявилось згодом, не лише в мистецтві, але й у суспільному житті.

Реакція на свідоме новаторство двадцятип'ятилітніх "порушників спокою" була різною. Щойно читацька публіка трохи отямилась від перших вражень, розгорілися дискусії на вічні теми: батьки і діти, традиції чи новаторство. На М. Вінграновського, В. Коротича та особливо І. Драча посипався град звинувачень у навмисній незрозумілості, затуманеності поетичного мислення, силуванні оригінальності... Та в цій запальній полеміці пролунали й інші голоси – на захист новаторів 60-х стали посивілі новатори 20-х: П. Тичина й М. Рильський, трохи молодший від них А. Малишко.

Започатковане, насамперед поетами, шістдесятництво, невдовзі набуло масштабу універсального соціокультурного феномену: літературно-мистецького, філософсько-ідеологічного, наукового, суспільно-політичного. В осередку цього руху були поети Д. Павличко, Л. Костенко, В. Симоненко, І. Драч, М. Вінграновський, В. Коротич, Б. Олійник, В. Стус; прозаїки Григор Тютюнник, Є. Гуцало, В. Дрозд, В. Шевчук, Р. Іваничук; майстри художнього перекладу М. Лукаш, Г. Кочур, А. Перепада, А. Содомора; літературні критики І. Світличний, І. Дзюба, Є. Сверстюк, М. Коцюбинська; художники та графіки О. Заливаха, А. Горська, В. Зарецький, Г. Севрук, В. Кушнір, І. Марчук; кіномитці й театральні діячі С. Параджанов, Ю. Ілленко, Л. Танюк, І. Миколайчук; композитори Л. Грабовський, Л. Дичко, М. Скорик, В. Івасюк; публіцисти та правозахисники В. Чорновіл, Л. Лук'яненко, В. Марченко, В. Мороз, О. Тихий, Михайло та Богдан Горині, М. Зваричевська та багато інших.

Спраглі свіжого слова, в умовах псевдохудожньої естетики соцреалізму вони розглядали доробок своїх попередників, у т. ч. і з плеяди "Розстріляного відродження", як неперервний ланцюг творення вітчизняних літературних традицій, шукали й віднаходили джерела для власної творчості. До того ж віра в людину й любов до людини втілювались у них, насамперед, у несамовито щирій любові до України, вірі в непоборну силу її народу, його провідну місію. Тому у своїх виступах і публікаціях І. Світличний, Є. Сверстюк, І. Дзюба не дуже голосно, але іронічно й дошкульно критично оцінювали методологію соціалістичного реалізму; поезії В. Стуса несли якийсь особливий новітній "шевченківський" дух, а популярність Симоненка та Драча виходила за межі усталеного й викликала роздратування в офіційних колах.

Звичайно ж, за таких умов зіткнення шістдесятників із системою було неминучим. Назрівав відкритий конфлікт із режимом. Тим паче, що на той час шістдесятництво вже гуртувалось не тільки довкола приватних "кухонних" осередків, але й в офіційно зареєстрованих громадсько-культурних організаціях – зі статутом, "керівними органами", плановими заходами. У Києві це був Клуб творчої молоді

"Сучасник", який очолював Л. Танюк, у Львові – "Пролісок" на чолі з М. Косовим, імпульсом до створення якого 1962 року став творчий візит до галицької столиці І. Дзюби, М. Вінграновського та І. Драча. Тут збирались, щоб обговорити мистецькі й громадські питання, послухати гарну поезію й музику; клуб організував творчі вечори, вистави, виставки. Лунали гострі думки й "заборонені" слова – "Україна", "нація" (замість "УРСР", "радянський народ"), поширювалась "не рекомендована" чи й просто "крамольна" література, зароджувався "самвидав". Але період загальної ейфорії був досить коротким. Уже в жовтні 1964 р. зняли Хрущова; на його місце прийшов Л. Брежнєв. А в серпні-вересні 1965 р. Україною прокотилася хвиля політичних арештів. Серед тих, хто потрапив за ґрати, переважно були шістдесятники: критик І. Світличний, художник О. Заливаха, правозахисники В. Мороз, брати Горині... Почалась ера лицемірства й брехні, доносів і наклепів, закритих судів і публічних покань, тюрем і спецбожевільень, а то й фізичних розправ, замаскованих під кримінальні злочини (наприклад, зв'язчі вбивства художниці А. Горської, композитора В. Івасюка). А 4 вересня 1965 р. під час прем'єри фільму С. Параджанова "Тіні забутих предків" у київському кінотеатрі "Україна" І. Дзюба виступив із заявою-протестом проти арештів української інтелігенції. Його підтримали В. Чорновіл, В. Стус, який, незважаючи на крики в залі, голосно вигукнув: "Хто проти тиранії, встаньте!". Відважні піднялися. Решта залишилися сидіти. Усі відчували: настав час вибору. Або відстоювати свої позиції "до кінця", або "пристосуватись" до нових умов життя, або "демонстративно" замовкнути. Саме перед таким вибором постали шістдесятники. Їхня юність закінчилася разом з цими першими арештами.

Друга хвиля арештів прокотилась 1972 року. Тоді забрали В. Стуса, В. Чорновола, Є. Сверстюка, І. Світличного, І. Дзюбу, І. Калинця... Багатьох із них ці події змусили передчасно посивіти.

1980-ті роки – третя хвиля арештів. Розпочалась жорстока боротьба комуністичного режиму з інтелігентами-гуманістами, яких зазвичай проголошували "буржуазними націоналістами".

Головних варіантів виходу з цієї кризової ситуації було всього три:

- Дисидентство – активне інакодумство, відкрите протистояння тоталітарному режимові, цілковите неприйняття його псевдоідеалів і псевдоцінностей, опозиційна громадська діяльність, геройська відданість приречених на страту, свідомих своєї приреченості. Цим шляхом пішли В. Стус, І. Світличний, А. Горська;

- "Внутрішня еміграція" – самоізоляція у власному внутрішньому світі, втеча в мовчання. Цьому віддали перевагу Л. Костенко, В. Шевчук, М. Коцюбинська;

- конформізм – намагання ціною моральних та ідейних вчинків врятувати власне життя й кар'єру; пасивне сприйняття нав'язуваної ідеології, підпорядкування "правилам гри" тоталітаризму заради фізичного виживання. До цього вдалися Д. Павличко, І. Драч, В. Коротич.

Перші гнили по тюрмах і висловлювали свою незгоду з політикою тоталітаризму через виснажливі голодування й відкриті листи протесту; другі намагались хоч якось підтримати своїх братів по той бік колючого дроту: хто плиткою шоколаду, хто книжкою чи випискою з важливої статті в періодиці, хто – просто добрим словом у листі, якимось дивом пропущеному в "зону", і писали "в шухляду", часом навіть без щонайменшої надії на друк; треті в цей час друкували сотні віршів і статей в періодиці, видавали десятки книжок з обов'язковими "паровозами" – програмовими поезіями про партію й Леніна, які "витягували на собі цілу збірку", уможливаючи її вихід у світ, обіймали високі посади у видавництвах, редакціях, творчих спілках, органах державної влади, отже, не тільки прямо не виступали проти системи, але й оспівували її.

Проте навряд чи ми маємо моральне право засуджувати других чи третіх, тому що ніхто з нас не може бути впевненим, що на їх місці неодмінно залишився б героєм. Однак, це не заважає нам схилити голову перед тими, хто навіть у жахливих умовах "виправно-трудових", а насправді – концентраційних таборів і поселень продовжував писати твори неперевершеної художньої вартості.

Літературна вікторина "Лицарі нескореного покоління"

1. Кого О. Гончар назвав "витязем молоді української поезії"? (*В. Симоненка*);
2. "Цитадель духу" української літератури, кого так характеризують? (*Ліна Костенко*);
3. "Дівчина з легенди", кого так називають? (*Марусю Чурай*);
4. Кого називали "сонячним поетом"? (*Івана Драча*);
5. Про кого говорили "Шевченко ХХ століття"? (*про Василя Стуса*);
6. Хто з поетів-шістдесятників написав сценарій до кінофільму "Камінний хрест"? (*Іван Драч*);
7. Кому належать слова "Політичної біжутерії не ношу"? (*Ліні Костенко*);
8. Визначте вид лірики поезії Л. Костенко "Страшні слова, коли вони мовчать...". (*філософська лірика*);
9. Скільки псевдонімів було у В. Симоненка? Назвіть їх. (*три: В. Щербань, В. Симон, С. Василенко*);
10. Виберіть зайве прізвище: Д. Павличко, І. Драч, Б. Олійник, О. Довженко, В. Стус, М. Вінграновський. (*О. Довженко*).

Бліц-вікторина "Встанови відповідність"

Учасникам пропонуються розрізані картки, які вони мають правильно поєднати.

Назва твору = Автор

1. "Українське альфреско" (*Ліна Костенко*);

2. "Ти знаєш, що ти – людина..." (В. Симоненко);
3. "Як добре те, що смерті не боюсь я..." (В. Стус);
4. "Сеньйорито акаціє, добрий вечір" (М. Вінграновський) ;
5. "Без тебе світ – це тьмавий морок" (І. Драч).

Назва твору = Жанр

1. "Маруся Чурай" (роман у віршах);
2. "Три зозулі з поклоном" (новела);
3. "Балада про соняшник" (модерна балада);
4. "Лебеді материнства" (колискова);
5. "Зоря над містом піднімає весла" (сонет).

Подія = Рік

1. Проведення XX з'їзду КПРС (1956 р.);
2. Прем'єра фільму С. Параджанова (1965 р.);
3. Друга хвиля арештів опозиції (1972 р.);
4. Заснування Шевченківської премії (1961 р.);
5. Другий арешт В. Стуса (1980 р.).

Літературне досьє "Доля "бунтарки української літератури" Ліни Костенко"

До 90-річчя від дня народження української поетеси

До заходу бажано оформити виставку-присвяту "В її віршах – історія народу!" або "Душа летить у посвіті епох" та, по можливості, супроводжувати його мультимедійною презентацією, аудіозаписами пісень на слова Ліни Костенко та читанням її віршів.

За епіграф до заходу можна взяти слова поетеси: "А як же людина? А що ж людина? Живе на землі. Сама не літає. А крила має. А крила має!"

Перший ведучий: Страшні слова, коли вони мовчать,

Коли вони зненацька причаїлись,

Коли не знаєш, з чого їх почать,

Бо всі слова були уже чиїмись.

Хтось ними плакав, мучився, болів,

Із них почав і ними ж і завершив.

Людей мільярди і мільярди слів,

А ти їх маєш вимовити вперше!

Все повторялось: і краса, й потворність.

Усе було: асфальти й спориші.

Поезія – це завжди неповторність,

Якийсь безсмертний дотик до душі.

Такими ось рядками хочеться розпочати нашу зустріч, наше знайомство з талановитою поетесою Ліною Костенко. Кажуть, що талант, якщо він є – то проявляється в усьому. Це ж можна сказати і про геніальність поетеси, нашої сучасниці, якій 19 березня виповнилось 90 років від дня народження.

Другий ведучий: Наприкінці п'ятдесятих років на українському поетичному небосхилі зійшла нова зоря... Дивно, що й досі астрономи не назвали одну з планет її ім'ям. А народилась Ліна Василівна 19 березня 1930 року в місті Ржищів на Київщині у вчительській сім'ї. Коли дівчинці виповнилося 6 років, сім'я переїхала до Києва. Батька переслідували органи КДБ та перед війною кинули до табору. Ще школяркою Ліна почала відвідувати літературну студію при журналі "Дніпро". У 1946 році були опубліковані її перші вірші. Ці скупі дані біографічної довідки стануть хвилюючими поетичними мотивами, коли авторка згодом розповість у віршах про біженські дороги воєнних років і про "балетну школу" замінованого поля, яким доводилось ходити, і про перший, написаний в окопі, вірш... Закінчивши середню школу в Києві, майбутня поетеса навчалась у Київському педагогічному інституті, а згодом у Літературному інституті імені Максима Горького в Москві, який закінчила 1956 року.

Перший ведучий: Ліна Костенко була однією з перших і найпримітніших у плеяді молодих українських поетів, що виступили на рубежі 50-60-х років. Збірки її віршів "Проміння землі" (1957) та "Вітрила" (1958) викликали інтерес читача й критики, а книга "Мандрівки серця", що вийшла у 1961 році, не тільки закріпила успіх, а й засвідчила справжню творчу зрілість поетеси, поставила її ім'я серед визначних майстрів української поезії. Саме тоді Ліна Костенко стає однією з найактивніших учасниць шістдесятників. Збірку "Зоряний інтеграл" заборонили цензурою. Однак письменницю не заарештували, але заборонили друкувати її твори на довгих 16 років, протягом яких у літературному житті України мовби й не існувало Ліни Костенко. Проте, її шістнадцятирічне мовчання не виглядало як слабкість чи компроміс з владою, бо свою позицію поетеса завжди виражала прямо і відкрито: її принциповість і прямота настільки лякали й дратували представників влади, що вони з величезним задоволенням у будь-який спосіб примусили б її мовчати. Щоб упокорити свідому непоступливість письменниці, високі компартійні мужі через видавництва робили все, аби гостре слово жінки не дійшло до читача. Тільки Ліна Костенко не зрадила ні себе, ні поезію. Вона ненастанно, одержимо творила й піднеслася до висот такого духовного подвижництва, що її феномен в українській літературі залишиться неперевершеним і вічним.

Другий ведучий: Так, Ліна Костенко – це унікальне явище в українській літературі і не тільки в українській, а й у європейській, світовій, тому що такої глибини переживань і самокритичності сучасна література ще не знала. На нинішньому поетичному олімпі України серед інших майстрів слова вже кілька десятиліть живе вона як "нерозгадане чудо", "голос народу". Маючи воістину Божий дар слова, Ліна Василівна є ще й лицарем честі, взірцем громадянської мужності.

Перший ведучий: Ліна Костенко належить до покоління, яке вже стало легендою, вона сама – одна з найяскравіших живих легенд, що творить славу цього покоління. У вітчизняній літературі Ліна Костенко гідно продовжує аристократизм духу, проявлений жінкою-митцем. Не визнаючи фальшивих почесей, публічного

лицемірства, покірних компромісів, поетеса визнає мистецтво лише як найвищу з людських чеснот, слово – безсмертним ділом, у якому завжди звучить настрій неминучої вітальної перемоги. Вона не просто геніальний поет – це складна, щедра на добро, спрагла до щастя і волі українська душа. Це – нові теми, образи, трагедії і гармонії, властиві українській землі, але співзвучні загальнолюдським.

Другий ведучий: Від "Першого вірша, написаного в окопі" і до історичного роману "Маруся Чурай" – саме Ліна Костенко у всій багатогранності продовжила жіночий поетичний родовід. І не слід її порівнювати з Лесею Українкою. Вона сама по собі – збагненна і незбагненна! Її роман у віршах "Маруся Чурай" змальовує події далекої історії за часів Богдана Хмельницького. Цей твір – про далеке минуле, але він цілком сучасний, бо звучать у ньому й такі проблеми, які хвилюють нас сьогодні. Тож роман "Маруся Чурай", як і драматичні поеми "Скіфська одісея", "Сніг у Флоренції", поема-балада "Дума про братів не-азовських", – це жагуче минуле в сучасності, без якого народ не може повнокровно існувати, претендувати на безсмертя. Незабутні миті – у кожному вірші Ліни Костенко. І всі вони наші, українські.

Перший ведучий: Після вимушеного мовчання, окрім роману "Маруся Чурай", світ побачили збірки "Над берегами вічної ріки" (1977), "Неповторність" (1980), "Сад нетанучих скульптур" та збірка віршів для дітей "Бузиновий цар" (1987), книга "Вибраного" (1989). Безперечно, аналізувати поезію – справа неймовірно складна. А тим паче поезію Ліни Костенко. Тут довелося б більше вдаватися до переказів і цитувань – такий високий реєстр її музи. Мудрими людьми мовлено, що нація не існує без пасіонаріїв, тобто без людей, які уособлюють совість, цвіт усього народу. Слава Богу, наш народ має такий цвіт. Крізь духовну порожнечу тоталітарного режиму, що зовсім недавно існував в Україні, ми чули мужній, совісний, жіночий голос Ліни Костенко. І українці можуть пишатись, що знайшли себе в геніальності поетеси.

Другий ведучий: Ліна Костенко – почесний професор Національного університету "Києво-Могилянська академія", почесний доктор Львівського національного університету, почесний доктор Чернівецького національного університету; має чимало нагород. Вона – лауреат Державної премії ім. Тараса Шевченка (1987, за роман "Маруся Чурай" і збірку "Неповторність"), нагороджена Почесною відзнакою Президента України (1992), за збірку "Інкустації", видану італійською мовою, Ліні Костенко 1994 року було присуджено премію Франческа Петрарки, якою Консорціум венеціанських видавців відзначає твори видатних письменників сучасності, а у 1998 році у Торонто Світовий конгрес українців нагородив Л. Костенко найвищою своєю відзнакою – медаллю Святого Володимира. Вона також є першим лауреатом Міжнародної літературно-мистецької премії ім. О. Теліги (2000). Цього ж року її нагородили і Орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня (березень 2000), проте від цієї нагороди поетеса відмовилась. Як відмовилась і від звання Героя України, відповівши знаменитою фразою: "Політичної біжутерії не ношу!". Не захотіла Ліна Костенко прийняти і ще одну цінну нагороду – відзнаку

"Золотий письменник України" 2012 року, проте у листопаді 2013 року з вдячністю прийняла від УГКЦ відзнаку імені блаженного священномученика Омеляна Ковча.

Перший ведучий: Ліна Костенко – беззаперечний моральний авторитет для багатьох українців, адже за свій вік не заплямувала себе компромісами з жодною владою. У неї завжди вистачало сміливості дивитися правді в очі й казати категоричне "Ні" підлості, брехні, зрадництву. Її поезія – це позиція, вчинок. Ліна Василівна підписувала у 1965 році лист-протест проти арештів української інтелігенції. А у 1966 році вона написала листа на захист В'ячеслава Чорновола у відповідь на наклеп на нього в газеті "Літературна Україна" й робила ще безліч інших вчинків, які засвідчували її активну громадянську позицію.

Другий ведучий: Проте, помилкою було б вважати, що Ліна Костенко видатна тільки своїм протистоянням застою. Її поезія дорога читачам тим, що в ній "чути голос віків". Вона написала чимало творів на історичну тематику. Причому в історії завжди вибирала найтрагічніші її сторінки: суд над легендарною Марусею Чурай, спалення Жанни д'Арк, осліплення князя Василька, помста княгині Ольги древлянам, розіп'яття Христа. У 2010 році Ліна Василівна опублікувала свій перший прозовий роман "Записки українського самашедшого", що став одним із лідерів продажу серед українських книжок у 2011 році. Вірші Ліни Костенко часом нагадують малярські полотна. Поетеса створює образи одночасно як поет, художник і музикант. Жанр поезії – це те, що сформулювали теоретики. Поети ж можуть давати визначення віршам у свій власний спосіб. Ось як тут:

Є вірші – квіти. Вірші – дуби.

Є іграшкові вірші. Є рани.

Є повелителі і раби.

І вірші є – каторжани.

Крізь мури в'язниць,

По тернах лихоліть –

Ідуть, ідуть

По етапу століть.

Вірші-квіти – це вірші, без яких неможливо уявити поезію Ліни Костенко, і вже уявити українську літературу. Їх у свій час переписували від руки, вивчали напам'ять, клали на музику. Так, на поезію Ліни Костенко створено багато ліричної музики. Це передусім пісні Ольги Богомолець, Лариси Лещук, Віктора Морозова.

Перший ведучий: Наразі наше літературне знайомство з видатною поетесою сучасності Ліною Василівною Костенко підійшло до завершення. Але пам'ятаймо – майбутнє починається кожної миті. Наше життя – це миттєвість між минулим і майбутнім. Поетеса окреслює систему духовних цінностей, які варто брати з собою в майбутнє з безперервного потоку днів, що минають. А зараз запрошуємо вас до діалогу: поділитися враженнями, поставити питання чи обговорити почуте. *(Проводиться обговорення).*

У календарі 2020 року – ще одна ювілейна дата – 85-річчя від дня народження українського поета **Бориса Олійника**. Розкриттю і популяризації його творчості сприятимуть ювілейна виставка **"Співець духовної сили народу. Борис Олійнику**

– 85", книжково-ілюстративна експозиція "Я – передовсім українець", книжкова виставка-персоналія "Воїстину володар слова".

Літературно-поетичний екскурс "Б'ють у крицю літа"

До 85-річчя від дня народження українського поета, публіциста, перекладача, громадського та політичного діяча Бориса Олійника.

В проведенні заходу беруть участь два ведучих та читці з числа запрошених дітей. В приміщенні, де буде проходити захід, слід організувати не лише книжково-ілюстративні виставки і перегляди літератури, а й помістити портрет поета.

Перший ведучий: Він належить до покоління поетів, яких називають шістдесятниками. На початку 60-х років слідом за Дмитром Павличком та Ліною Костенко почувся і його голос у злагодженому хорі Івана Драча, Василя Симоненка, Миколи Вінграновського, Володимира Коломійця, Ірини Жиленко, інших молодих та завзятих, які стали сівачами на ниві красного письменства. Проте, його перший вірш побачив світ далекого 1947 року, коли він, навчаючись ще в п'ятому класі, побачив надрукованими у новосанжарській районній газеті "Ленінським шляхом" свій невеличкий вірш і своє прізвище.

Другий ведучий: Борис Олійник народився 22 жовтня 1935 року в селі Зачепилівка Новосанжарського району, що на Полтавщині. Тут, у центрі села, стоїть обеліск воїнам-односельцям, котрі не повернулися з Другої Світової. Багато імен викарбовано на плиті. Одне з них – Ілля Іванович Олійник – має пряме відношення до поета. Це його батько. Він міг би не піти на фронт, а отже й не загинути, бо мав так званий "білий білет" – документ, що свідчить про непридатність до фізичної праці, а до служби в армії – і поготів! Але коли загриміла війна, Ілля Олійник закинув далеко в шухляду квиток, що заважав йому стати в солдатський стрій, і домігся у військкоматі відправки на фронт.

Перший ведучий: Пізніше, у своїх спогадах Борис Олійник напише: "Я ледь-ледь пам'ятаю батька. Але десь у підсвідомості, на дні мого серця, світиться невеличкий міст через старицю Ворскли. Там ми попрощалися. Невисокий, широкоплечий, він ще раз озирнувся посеред мосту, махнув нам рукою і закрокував на Нові Санжари, до військкомату". Радості повернення з фронту, зустрічі з батьком-фронтовиком малому Борисові доля не судила. Натомість гірка похоронка і пам'ять. Він згадуватиме, що лише завдяки доброті й щирості людей, які оточували його в дитинстві, він ніколи не відчував себе сиротою. Бабуся Катерина, дідусь Іван, тьотя Віра і дядько Микола, вчителі, односельці, а найбільше – мама, Марфа Никифорівна, – ось ті, від кого він набрався сили й розуму, мудрості і любові. Все це потім виллється у його творчість, стане словом, яке заспіває, засміється й заплаче.

Читець читає вірш "Освідчення"

Другий ведучий: Як ми вже згадували, перший свій вірш Борис надрукував у Новосанжарській районній газеті, яку, до речі, до війни редагував його батько. Якраз у пам'ять про батька Борис і мріяв піти його шляхом. Тож рано став своїм у місцевій редакції; там хлопця любили і помаленьку підштовхували до остаточного вибору професії: давали завдання, друкували старанні школярські дописи. Так що дорога до Київського університету, на факультет журналістики, пролягла природно і 1953 року Борис Олійник вступає на факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка.

Читець читає вірш "Прощальний вальс"

Перший ведучий: В університеті вирувало літературне життя, в нього Борис Олійник пірнув, як риба у воду. Відвідував літературну студію, друкувався в газетах та журналах. У 1957 році на Всеукраїнському поетичному конкурсі твори Б. Олійника зайняли перше місце. Початківця помічають визнані майстри, і сам Малишко називає його одним із кращих молодих поетів, а Тичина ще й допомагає точними зауваженнями. Крім навчання й поезії, Борис у ту пору мав ще одну пристрасть – футбол. У студентській команді він спритно захищав ворота, а цілився в них часто сам Валерій Лобановський, котрий виступав тоді за команду Київського політехнічного. 1958 року Б. Олійник закінчує навчання в університеті і розпочинає свою творчу і громадську діяльність.

Другий ведучий: А розпочав її Борис Олійник у молодіжній пресі на рубежі п'ятдесятих-шістдесятих років. То був пік хрущовської "відлиги" – п'яної, молоді і ... непослідовної. 1962 року побачила світ його перша збірка "Б'ють у крицю ковалі", уже в ній зазвучали ті мотиви, що визначили особливий стиль його творчості – щирість та активна суспільна позиція, задушевну публіцистичність. Поет оспівує людину праці, національну історію, звеличує моральні цінності. Працюючи завідуючим відділом культури редакції газети "Молодь України", Олійник гуртує всі найкращі молоді літературні сили, видає на шпальти великі добірки, оповідання провідних нині поетів і прозаїків-шістдесятників. Всі інші газети прицільно "били" по них, наче підводили їх до лави суду, а молодіжна газета стараннями Олійника відчайдушно підтримувала майбутніх речників національного відродження.

Перший ведучий: Саме він благословив у світ перший у республіканській пресі вірш свого університетського товариша Василя Симоненка "Дід умер". Саме він організував "круглий стіл" майбутніх дисидентів і нинішніх національних лідерів. За це його постійно "били" в ЦК, вимагали каяття – він робив своє. А коли редагував журнал "Зміна", комсомольські "вожді" за підказкою з великого партійного дому проводили як не бюро, так секретаріат для обговорення "проколів" Олійника. А "протоколи" були більш ніж вагомими – гучні публікації Бориса Антоненка-Давидовича, Івана Бойчака, Миколи Вінграновського ... Кілька доган – і редактора врешті-решт "прибрали". Поета рятує редактор журналу "Дніпро" Юрій Мушкетик, бере до себе заступником – і там вони, уже у двох, продовжують ту ж лінію. Цей час письменник

Володимир Біленко згадує так: "По виходу майже кожного номеру доводилося вистоювати під дверима високих комсомольських кабінетів, куди Олійника і Мушкетика викликали, щоб у черговий раз "проробити" керівників молодіжних видань за "загравання з творчою молоддю", "оспівування патріархального села", "вияви націоналізму".

Читець читає вірш "Мій борг"

Другий ведучий: Як і на футбольних колись поєдинках, Борис Олійник відчайдушно захищав "ворота" молодіжних видань. І він, і Мушкетик вже були лауреатами престижної тоді комсомольської премії імені М.Островського, та мусили вислуховувати найпринизливіші, а головне – безпідставні докори, випрошували собі догани, аби не карати нижчих за чином, але рівних у побратимстві колег своїх, не хотіли розраховуватися з людьми, яких вимагалось звільнити як "підбурювачів спокою". Тоді, за умов тоталітарного режиму, під пильним наглядом ревнителів офіційної ідеології мужність і відважність Олійника рятувала в публікаціях молодих і гарячих поетів росточки національного духу і вільнодумства. Це саме Борис Олійник з терплячою селянською впертістю "пробивав" в "інстанціях" право на випуск книжок Василя Симоненка і Ліни Костенко. Коли у 1965 році у видавництві "Молодь" готувалась до друку збірка Василя Симоненка, до якої виявлялося аж занадто багато "уваги", Борис Олійник підтримав її своїм розважливим вступним словом, належно оцінивши талант і громадянську мужність поета-ровесника.

Перший ведучий: Та через півроку Олійника зі скандалом виганяють і з редакції "Дніпра" – за власну поему "Дорога" і за повість Романа Іваничука "Спрага", де тодішній львівський, а невдовзі й український ідеолог Маланчук, впізнав себе в головному негативному герої. Отут і засяяла перед людьми найпримітніша олійникова риса – незрадливість. А ще – вірність друзям, принципам, раз у житті обраним орієнтирам – честі, совісті, рідній землі, батьківським заповітам, здатність на вчинок. У часи, коли почались політичні репресії шістдесятих років, скільки його колег зламались, каюлись, виступали з осудом товаришів, які "спіткнулися". Борис Олійник принципово відмовлявся брати участь у зрадницьких акціях і не підписав "колективного осуду" під назвою "Еверест підлості", який розпочав чорний період у гоніннях на шістдесятників.

Другий ведучий: Мужність і принциповість не зрадили Олійнику і на початку 70-х років, коли розглядалась персональна справа Івана Дзюби. Тоді він не підкорився партійній дисципліні, проголосував проти виключення опального критика із Спілки письменників і поплатився за свою ж позицію: був звільнений від обов'язків секретаря правління СПУ, а видавництву "Молодь", де якраз готувалась до друку його поетична збірка, дали вказівку розсипати уже набраний текст. Партія суворо карала за непослух навіть такого вже відомого поета.

Перший ведучий: Під тиском нового режимного повороту кожен митець обирав собі дорогу сам, як диктували честь і гідність. Борис Олійник, посідаючи певне

громадське становище, рятував рідне слово в умовах легальних, на волі, хоч вона часто була гірша за неволю. Моральність цієї безстрашної поезії перевірялася передовсім власною творчістю. Саме в цей час поет написав такі широко відомі цикли, як "Сковорода і світ", "При гончарному крузі", "У дзеркалі слова" та інші.

Читець читає вірш "Ода братерству".

Другий ведучий: У травні-червні 1986 року Борис Олійник одним з перших побував на Чорнобильській АЕС, звідки вів репортажі на центральне телебачення СРСР і телебачення України. Того ж року виступив із критичною статтею в "Литературной газеті", в якій дав власну оцінку чорнобильській трагедії, викриваючи хибні дії тих, хто відповідав за безпеку на станції. Присвятив темі Чорнобиля низку поетичних творів, художньо відтворивши трагедію, незахищеність людини перед атомним монстром.

Читець читає вірш "Крик Чорнобиля"

Перший ведучий: І саме Борис Олійник на Всесоюзній конференції КПРС у 1988 році вперше сказав гірку правду про голодомор 1933 року і вимагав розкрити її повною мірою, назвати поіменно катів українського народу .

Читець читає вірш "Біля Мгарського монастиря"

Другий ведучий: Національно-патріотична, інтелектуально-філософська поезія Бориса Олійника мала своє продовження й у його громадській та державній діяльності. Хтось навіть визнав, що він входив у п'ятірку найвизначніших політичних лідерів України. Народний депутат багатьох скликань, Борис Олійник, постійно захищав інтереси соціальної справедливості, духовно-культурного розвитку України. Зокрема, як голова Комісії з питань культури Верховної Ради очолював роботу над Законом про державність української мови ... Вважається, що поезія і політика – ледве чи не взаємовиключні поняття. Однак саме ці дві якості не лише уживались, а й доповнювали та взаємозбагачували одна одну у внутрішньому світі Бориса Олійника, як ні в кому з тих поетів, що на вітрах перебудови й незалежності рвонули в депутатство. Рвонули в політику і ... присмирніли як поети. Розгубили й те, чого колись досягли в поезії. Бо сказано ж: поет має завойовувати свого читача постійно! Щоразу майже заново. Саме так у Бориса Олійника: все нові й нові його добірки віршів в періодиці, поеми "Трубить Трубіж", "Таємна вечеря" та нові книги міцно тримають читацьку увагу, зацікавленість, а то й захоплення і виводять його щоразу на передній край літератури.

Читець читає уривок з поеми "Трубить трубіж"

Перший ведучий: І все ж, яким би вагомим не був внесок Бориса Олійника в державотворення, але хочеться говорити не про це, а знову й знову повертатись до його творчого доробку, бо тут він справді неперевершений. Хочеться читати й перечитувати і ранні його вірші, і вірші останніх років. Борис Олійник – автор близько 50 книг поезії, численних публікацій, есе, статей, які друкувались і в Україні, і в усіх республіках колишнього СРСР, перекладались російською, чеською, словацькою,

польською, сербською, румунською, італійською та іншими мовами. Як від самого початку, так і подальші роки творчість Бориса Олійника не була "лакувальною" і тим більше одіозною.

Читець читає вірш "Молитва"

Другий ведучий: Утверджуючи в діяннях і почуваннях рідного народу все духовно цінне і морально чисте, він засуджує відступництво від високих гуманістичних ідеалів, дворушництво. Борис Олійник ніколи й словом не дорікнув тим, хто жив в системі інших координат. Він не критикував і тих, хто еволюціонував у своїх поглядах від комуністичної ідеї до демократичної, хоч і не бачив між ними принципової різниці. Кого він критикував, так це тих, хто, зрікшись старих переконань, почав паразитувати на нових, як і колишніх, бо вважав, що пристосуванство однаково огидне в будь-якій системі.

Читець читає вірш "Марш п'ятої колони"

Перший ведучий: Та найбільше вражає його лірика. Особливо його поезія, присвячена матері. Адже зростав він, вдовиний син, під опікою матері, бабусі та тіток. Для Олійника мати – це міра всього чесного та людяного в житті, міра совісті. Він порівнює Матір із сонцем. Вона – сива ластівка, сиве сонечко. Борис Ілліч трепетно розповідав: "Я в неї був один, до того ж, дуже схожий на батька. А те, що ми з нею не бачилися тижнями, оскільки колгоспні лани розкинулися на 7-10 км від Зачепилівки і в жнива їй доводилося виїжджати в степ на кілька днів, робило наші зустрічі справжнім святом. Це свято не потьмарилося для мене і по сей день". З ніжністю згадував поет і ті дні, коли він "виривався" в рідні полтавські краї, в батьківський дім, де на порозі чекала свого дорослого сина найкраща, найсвітліша для нього Мати.

Читець читає вірш "Сива ластівка"

Другий ведучий: Як до великої святої сповіді перед матір'ю йшов поет до збірки "Сива ластівка". Випустив книгу у світ, коли мати пішла за вічну межу... До глибини пронизує душу його поезія "Пісня про матір". З цим віршем Борис Олійник став в одну шеренгу як рівний з рівними зі своїми вчителями М. Рильським, В. Сосюрою, А. Малишком, а композитор Олександр Морозов поклав його на музику.

Звучить запис "Пісні про матір"

Перший ведучий: На вірші Бориса Олійника написано чимало музичних творів. Олександр Білаш за його творами 1985 року написав оперу "Прапороносці", окрім цього він же створив низку пісень ("Ода Полтаві", "Мелодія"). До поетової творчості звертались Ігор Поклад ("Мамо, вечір догоря...", "Пісня не забудеться моя"), Платон Майборода ("Луна"), І. Карабиць ("Матір", "Заклинання вогню"), В. Тилик ("Тополина вулиця", "Мати сіяла сон", "Пісня дитинства"), Л. Дичко ("Ода музиці", "Колискова киянину") та інші. Поет також виступив співавтором кіносценарію багатосерійного фільму "Тарас Шевченко. Заповіт", поставленого на Київській кіностудії художніх фільмів.

Другий ведучий: Поет мав чимало нагород: лауреат премії імені Миколи Островського (1963 р.), Державної премії СРСР (1975р.) і Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1983р.); міжнародних премій: імені Сковороди (1994 р.); "Дружба" (1997 р.); імені Давида Гурамішвілі (1999 р.); імені Шолохова (2001 р.); югославської премії "Рицарське перо" (1998 р.), премії імені В. І. Вернадського Фонду "Україна – ХХ століття", Герой України (2005). 2009 року був удостоєний звання "Почесний доктор Київського національного університету імені Тараса Шевченка", а у 2012 році Національною Академією наук України був висунутий кандидатом на здобуття "Нобелівської премії".

Перший ведучий: І хоч Борис Олійник мав суперечливі, як на теперішній час, погляди, зокрема, щодо російсько-українських відносин (після проголошення незалежності України проповідував прокомуністичні погляди, ідею братерства українського і російського народів, навіть дав у 2015 році скандальне інтерв'ю колись популярній російській "Литературной газете", яка не приховувала свого українофобства, у якому вихваляв комуністичне минуле, критикував політику незалежної України, не визнав провини Росії в анексії Криму та агресії проти України на Донбасі) не можна применшувати його внесок в українську літературу, бо як сказав академік НАНУ Петро Тронько, характеризуючи його доробок, що він один із перших серед шістдесятників звернувся до відтворення славних сторінок історії України і що саме йому належить образ Пам'яті як поняття, що вбирає в себе і безстрашність князя Святослава, і переможні походи-битви гетьмана Богдана Хмельницького, і мудрі заповіді Г. Сковороди, і думи й пророцтва Т. Шевченка, і гарячий подих та мрії І. Франка.

2020 року Україна відзначає ще одну ювілейну дату – **100-річчя від дня народження Дмитра Білоуса - видатного українського поета, письменника, сатирика, літературознавця, перекладача.**

На відзначення цієї дати в бібліотеці може бути організована **книжкова виставка-портрет "Чарівник калинового слова"**, до розділів якої варто використати цитати з віршів автора.

1-й розділ: Калинове диво (вірші Д. Білоуса про Україну та українську мову) **Цитата:** Чи ти в лузі не калино, Україно? Чи не твій той голос лине солов'їно? Чи мости не проклала калинові. Не цвіла у калиновім диво-слові.

2-й розділ: У класі та у лісі (вірші Д. Білоуса для дітей) **Цитата:** У житті сама людина Завойовує ім'я!

3-й розділ: Добрим людям на здоров'я (гумор і сатира Д. Білоуса) **Цитата:** Гумор надає людині сили, Коли в серці грає веселково...

4-й розділ: Нам чуже – не чуже... (переклади Д. Білоуса) **Цитата:** У барвистім розмаїтті Мови – дивна дивина. Порожніш було б на світі – Зникла б, навіть, хоч одна.

5-й розділ: Білий янгол (спогади про Д. Білоуса) **Цитата:** А що ви мене перехвалили – В тому тільки винна доброта.

Цікавим доповненням до виставки можуть стати **дитячі малюнки**, зібрані під назвою **"Світ Дмитра Білоуса очима дітей"**.

Літературна замальовка "Калиновий златоуст" До 100-річчя від дня народження Дмитра Білоуса

Людина живе рівно стільки, скільки її пам'ятають на землі. Після себе Дмитро Григорович Білоус – визначний український поет, лауреат національної премії ім. Т. Г. Шевченка, літературних премій ім. Л. Українки, О. Пчілки та М. Рильського, 100-річчя від дня народження якого ми відзначаємо цього року, залишив неоціненну спадщину і всенародну любов. Він дійсно був народним поетом, високоосвіченою, інтелігентною людиною. І справа тут не у вишуканих манерах чи в обличчі, фігурі, голосі. справа, мабуть, у таланті і духовному розумінні людської совісті та краси.

Дмитро Білоус – справді унікальне та цікаве явище в українській літературі. Це був непересічний поет, сатирик-гуморист, блискучий перекладач, публіцист, науковець і педагог, його творчість – різноманітна і багатогранна, здобула широке визнання не лише в Україні, а й за її межами.

На рубежі п'ятдесятих і шістдесятих років Д. Білоус вів літературну студію при видавництві "Молодь" і тоді дав путівку у літературне життя десяткам нині відомих письменників. Як згадували його учні, він був вчителем "шістдесятників". Вміти розгледіти талант, віднайти в людині "іскру Божу" – то теж був неабиякий талант, який підкріплювався відповідальністю та гордістю за творче зростання спадкоємців. Дмитро Білоус повсякчас про когось клопотався, ніколи і нікому не відмовляв на творчі зустрічі, рецензував чийсь рукописи, представляв початківців у друкованих органах, відстоював права літераторів з периферії на місце у видавничих планах... Тільки близьким друзям було відомо, як він, фронтовик, котрий зазнав тяжкого поранення, не поспішав робити собі щось поза чергою, "вибивати", щоразу підкреслюючи, що є люди, які відчувають гострішу потребу.

Серед українських письменників другої половини ХХ століття він був, мабуть, найбільш комунікабельним поетом, а краще сказати, найбільш товариським. Важко знайти бібліотеку, школу в Україні, чи то в селі, чи в місті, де б не чули калинового слова поета. Не лежалося Білоусовому слову на сторінках його книжок. Воно ринуло до живого спілкування з читачем у школи, студентські аудиторії, на підприємства, в міста і села, ринуло у диспути та розмови. Люди відчували, наскільки слово письменника гарно сприймається з книжок, настільки ж добре воно промовляється. Своєю подвижницькою працею для читача, даниною живій письменницькій мові і пояснюється особливе місце Білоусового слова у всенародній любові. Не в ораторському мистецтві, а в особливому тембрі голосу та особливій довірливій інтонації і полягає формула товариськості Дмитра Білоуса, який промовляв: "Плекаймо в серці кожне гроно, прозоре диво калинове...".

Не можна сьогодні не згадати одержиму працю Дмитра Білоуса в царині української мовної культури. Впродовж восьми років Дмитро Григорович вів на українському радіо передачі про мову. Мабуть, після Дмитра Білоуса ніхто не наважився на таку титанічну працю з популяризації рідної мови, нашої культурної спадщини.

А в літературі Дмитро Білоус починав як сатирик. Невипадково його літературний наставник Остап Вишня писав: "Око в Білоуса таки справді гостре, вмє підмічати все, що вимагає уваги, і помічає він його навіть і тоді, коли воно хоче приховатися, залазить у щілину, щоб звідти шкодити нашому поступові вперед. І слово в Білоуса знаходиться разуче, дошкульне, пекуче, так що "об'єктам" поетової уваги не можна сказати, щоб було спокійно та байдуже...".

Яскравою гранню творчості Дмитра Білоуса був художній переклад. Ще з юності Білоус багато перекладав білорусів, росіян, прибалтійських поетів. Найбільших успіхів у художньому перекладі Дмитро Григорович досяг як видатний болгарист. Він досконало опанував болгарську мову і до болгарського народу прийшов у всеозброєнні. Його літературознавчі статті, виступи про працю у болгаристиці, про роботу над художніми перекладами мають і досі широкий резонанс у слов'янських країнах. Платон Воронько колись назвав Білоуса перекладачем європейського класу, котрий підносить перекладацьку справу на рівень оригінальної творчості. За видатну і плідну роботу з болгаристики Дмитро Білоус в Україні був удостоєний високої літературної премії імені Максима Рильського, а в Болгарії – найвищої болгарської державної відзнаки "Мадарський вершник" I ступеня та болгарського ордена Кирила і Мефодія I ступеня.

Але найбільшого успіху в літературі Дмитро Білоус досяг як дитячий письменник. Його дитячі книжки "Диво калинове", "Чари барвінкові", "За Україну молюсь" вражають точністю спостережень, вдалим, оригінальним використанням звуконаслідування. У цих книжках у поетичному слові Білоуса оживає світ дитини, природа постає у невичерпній красі людського слова. У цьому дивовижному світі любові до святого і розкривається поетична душа Дмитра Білоуса. Недарма ці дитячі книжки поета пошановані найвищими літературними відзнаками нашої держави – Національною премією імені Тараса Шевченка, Державною літературною премією імені Лесі Українки та літературною премією імені Олени Пчілки.

Людина-бджола – такого порівняння ще за життя удостоївся Дмитро Білоус за свою невтомну працю на літературній ниві. Його життя у слові, життя в ім'я України стало унікальною сторінкою духовної спадщини нашого народу, його безцінним скарбом. Вже після смерті Дмитра Григоровича у видавництві "Українська енциклопедія" імені Миколи Бажана побачила світ дивовижна книжка "Безцінний скарб". Цю книжку можна умовно назвати вибраним з багатьох вибраних, яка стала у творчості життєвим підсумком Дмитра Білоуса не тільки символічно, а й реально.

Адже саме під час роботи над книгою "Безцінний скарб" Дмитро Григорович пішов за вічну межу.

Інтелектуальна гра "Чародій слова"

У грі можуть брати участь 3 команди по 3 гравці, які повинні пройти три різні доріжки: зелену, жовту і червону. Зелена доріжка складається з чотирьох запитань, жовта – з трьох, червона – з двох. Гравець, який дав невірну відповідь, має право зіграти ва-банк. У грі також беруть участь глядачі. За правильну відповідь на запитання, на яке не може відповісти гравець, глядачеві вручається фішка. Після закінчення кожного етапу рахується кількість фішок у глядачів. У наступний тур виходять гравці, які мають їх найбільшу кількість. Оцінює відповіді журі. У фіналі беруть участь 9 гравців. За підсумками фіналу підраховується загальна кількість фішок і нагороджуються переможці.

Питання для першої трійки

Зелена доріжка:

1. У якому селі народився Дмитро Білоус? (с. Курмани);
2. А відгадайте-но: що я таке? Всі хочуть, як народиться дитина, щоб я було красиве і дзвінке, бо носить все життя мене людина. (Ім'я);
3. Що означає вираз "Сміятися на кутні"? (Плакати, вірш "Сміятися на кутні");
4. Як називається тиждень перед Великим постом? (Масляна).

Жовта доріжка:

1. Яку передачу на радіо вів Дмитро Білоус? ("Слово до слова");
2. З якого вірша ці рядки: "Моя автобіографія, друзі, сягає в далекі ті дні, коли мене бусол на лузі підкинув батькам навесні."? ("Біографічне");
3. Про яке свято йде мова: "Між батьком і нами – кутя і крученики, шкварки й холодці – все аж очі вбира, яєчня, ковбаси, в макітрі – вареники, коржів, пирогів отакенна гора!"; ("Щедрий вечір");

Червона доріжка:

1. Від назви яких латинських слів походить слово "компанія"? (com – разом, panis - хліб, вірш "Компанія і кампанія");
2. Про яке свято йде мова: "Чому кладе зозуля сива яєчка у чуже кубло? Бо в свято це колись ізвила собі житло... У мами нашої турботи по саму зав'язку, але в цей день узятись до роботи – це дуже зле"? (Благовіщення, вірш "Свято Благовіщення").

Питання для другої трійки

Зелена доріжка:

1. Скільки дітей було в родині Білоусів? (Одинадцять);
2. Відгадайте загадку: "З однієї ми родини від Андрія до Ярини. Як по одному, самі, то буваєм ми німі, хоч і маєм різні назви й добре знаєте всіх нас ви. Певним

станемо рядком, заговоримо ладком. Ми – письменності основа. А без нас ніхто – ні слова!" Що це таке? (*літери, вірш "Літери абетки"*);

3. Про який фразеологічний зворот йдеться у вірші: "В ту пору світанкову не сягала уява, звідкіля в нашу мову залетіла та гава. Нині знаю я звідки: між усякої тварі, хоч буває це зрідка білі є екземпляри."? (*фразеологізм "біла ворона", вірш "Біла ворона"*);

4. Про яке свято йде мова: "Зелен-зіллям клечає домівку. Різним гіллям обтинала тин. Лепехою встелила долівку, розтрусилася чебрець і полин. Засіяла затишна світлиця: всі куточки тут рідні, свої. І так легко – сам Бог у трьох лицях завітав до світлиці її."? (*Зелені свята, або Трійця, вірш "Зелені килими"*);

Жовта доріжка:

1. Яку збірку Дмитра Білоуса відзначено Національною премією України ім. Т. Г. Шевченка? (*"Диво калинове"*);

2. Кому вперше підклали свиню на банкеті? (*Мусульманину, якому було заборонено їсти свинину, вірш "Підклали свиню"*);

3. Про якого святого йде мова: "Через Корсунь від Босфору днями многими Плив Славутичем угору за порогами. Вільно зір степами линув неозорими. Він на березі Дніпровім став під горами."? (*Святий Андрій, вірш "Андрій Первозванний"*);

Червона доріжка:

1. Які відомі українські письменники були однокурсниками Д. Білоуса? (*Олесь Гончар і Григорій Тютюнник*);

2. З якого вірша ці рядки: "Коли забув ти рідну мову – яка б та мова не була – ти втратив корінь і основу, ти обчухрав себе до тла."? (*"Коли забув ти рідну мову"*);

Питання для третьої трійки

Зелена доріжка:

1. Який словник шукав Тарасик? (*Глумачний, вірш "Клумачні словники"*);

2. Що, на думку поета, означає слово "філологія"? (*Любов до слова і до знань, вірш "Ти – філолог"*);

3. Звідки походить вираз "перти на рожен"? (*Рожен – це гострий кілок, з яким ходили на ведмедя, вірш "Проти рожна перти, лізти на рожен"*);

4. Коли святкується Покрова? (*14 жовтня*);

Жовта доріжка:

1. Про який фразеологізм мовиться у вірші: "Ох, ці таїни, хай їм грець! Тут нашорошуй вуха: у морі є такий ссавець з дельфінових – білуха! Він справді із морських глибин реве, немов корова. І дивно, як цих двох тварин змогла попутать мова"? (*Білугою ревіти, вірш "Білугою ревіти"*);

2. Що означає назва Дніпро-Славути? (*Дніпро – глибока річка, Славути – славна, мальовнича*);

3. Яку частину мови мав на увазі поет у вірші "Злитки золоті": "...звук, незмінювань в мові ознаки різні виражать при слові"? (*"Прислівник"*);

Червона доріжка:

1. Якою нагородою від Болгарії був відзначений Д. Білоус за свою перекладацьку діяльність? (*Орден Кирила і Мефодія*);

2. Від якої єгипетської богині походить ім'я Сидір? (Ісіда, вірш "Сидір")

Запитання "Ва-банк":

1. "Я вам нею натякаю, нею думать спонукаю, щоб кмітливий врахував, що я нею приховав, все морочили навмисне, і тоді відгадка зблисне". (*Загадка*);

2. "Він після речення, цитати вмовився, схожий на гачок. Всіх вас примушує питати, а сам ні пари з вуст – мовчок". (*Знак питання*);

3. "Звичайна, друзі, загадка для вас; вгадайте, про яке словечко мова: простий числівник це і водночас – це наказовий спосіб дієслова". (*Три*);

4. "Нумо трішечки напружи ось вам і подробиці. Перше тут – предмет, а друге – що з предметом робиться". (*Підмет і присудок*);

5. "Я такий же, як знак розділовий, і відомий шкільній дівчорі. Та в словах української мови я пишу не в низу, а вгорі. Спробуй лиш написати ім'я – зразу стану потрібним і я". (*Апостроф*);

6. "Вказівний простий займенник цей повтори в жіночій формі двічі – й стане він привабливою річчю, забавкою для малих дітей". (*Цяця*);

7. "До країни знань ішов мандрівник і зустрів цікаві складники: поєднались префікс і числівник і зробились назвою ріки". (*Прип'ять*).

Літературне лото "Відгадай загадки від Дмитра Білоуса"

У грі можуть брати участь від 2 до 6 гравців, яким роздаються картки з пронумерованими клітинками. Ведучий дістає зі скриньки жетон з номером загадки, називає його і той, у кого на картці цей номер, повинен відгадати загадку і закрити відповідну клітинку. Виграє той, хто перший закриє свою картку.

1. Завжди можу стати в пригоді, моїх вам порад не злічить. І кажуть про мене в народі: "Мовчить, а сто дурнів навчить". (*книга*);

2. Злита з хвостикам ця крапка, невелика, власне, лапка. Робить паузу, всім знайома. Як вона зветься? (*кома*);

3. Що за знак – стрункий, мов спис, він над крапкою завис, спонука до поклику. Хто ж бо він? (*знак оклику*);

4. У нім – три літери, та ба – іде на нього молотьба. А прочитай з кінця – і вмить почне тобі мишей ловить. (*тік і кіт*);

5. Вони для речення багато важать: турботливо обнімуть, як друзки, і вставлені слова й цитату вкажуть, давайте ж назовем їх. Це – *(дужки)*;
6. Дієслово це в'яжеться з рухом. Цього змісту не знать просто сором: як без префікса – сприйметься слухом, а як з префіксом – сприйметься зором. Яке це дієслово? *(казати, показати)*;
7. Кругла куля не проста, голуба, велика: без будинків там міста, без води там ріки, без людей і без землі і шляхи, і гори, і моря, і взагалі, всі земні простори. *(глобус)*;
8. Як станеш на просторі ти, скажи, що це за диво: і видно край, але дійти до нього неможливо. *(обрій)*;
9. Я вам нею натякаю, нею думать спонукаю, щоб кмітливий врахував, що я нею приховав, все морочили навмисне, і тоді відгадка зблисне. Що це таке? *(загадка)*;
10. Звичайна, друзі, загадка для вас: вгадайте, про яке словечко мова: простий числівник це і водночас – це наказовий спосіб дієслова. *(три)*;
11. В слові знаєш де я є? Після кореня. А призначення моє – словотворення. Я творю нові слова, або форми слова, щоб красива і жива розквітала мова. Хто я? *(суфікс)*;
12. Якщо до жарту ви готові, назвіть, кмітливі дітлахи, ті два займенника у мові, що можуть зіпсувати шляхи. Які це займенники? *(я – ми)*;
13. Хто літає попід небесами, що відомий він людині кожній? Названий точнісінько так само, як і ваш звичайний подорожній. Хто він? *(супутник)*;
14. В землю закидалося, під сонцем гойдалося, в печі гартувалося, запашним виймалося, нам з вами дісталося *(хліб)*;
15. В країні букву "Я" з боків відкину, – й помітить зміну враз дитина кожна: країна перетвориться в тварину, що нам на ній і покататись можна. Що це таке? *(Японі-я)*;
16. У всіх він є, ось подивись – старе, мале чи юне. Та кепсько, коли хтось кудись його без діла суне. Що це таке? *(ніс)*;
17. Ой, цікаве слово! – каже Ніна – В словнику, як хочеш перевір: напиши з великої – країна, а з малої – головний убір. Що це за слово? *(Панама, панама)*;
18. Хто захоче відгадати – хай не дуже поспішає, в мові це єдине слово, де апостроф після Ш. Коли, друже, ти одразу розгадате не знаєш як, зосередься – розгадаєш: слово це просте *(миш'як)*;
19. Вказівний простий займенник цей повтори в жіночій формі двічі – й стане він привабливою річчю, забавкою для малих дітей *(цяця)*;
20. Я – поняття. З чотирьох я літер, кожен мене знає. Писне миша чи застогне вітер – вже мене й немає. Хто я? *(миша)*;
21. Круглячка цього малого в мандрах ціниш я і ти. Варто глянути на нього – скаже нам, куди іти. *(компас)*;

22. Летіла птиця на морозі, над хатами зимовим днем: загубила літеру в дорозі і стала... цифрою з нулем. (*сорока, 40*);

23. Що не скажеш їй – повторить з гарною вимовою. І не вчила, а говорить будь-якою мовою. (*луна*);

24. Без крючків і без ниток обснував увесь куток. (*навук*);

25. Хто сенс загадки уловить – може ти, Надійко? Двоє зирять, одне мовить, слуха також двійко. (*очі, вуха і язик*)

26. Хоч не слон я і не робот, а жирафа металева, вантажі беру у хобот – цеглу, рейки і дерева. (*підйомний кран*);

27. Розгойдалося на вітті і на землю загуло. Нема меншого на світі, щоб у шапочці було. (*жолудь*);

28. Диво це чотирироге має бороду і роги. Їжа – клен чи лоза. А зоветься ... (*коза*);

29. Як висів між гілочками, мав кожух з колючками. А на землю – бух – скинувся кожух. (*каштан*);

30. А цю загадку хто відгадає: не людина, а вільно читає. Дивний вершник, не знається з кучами, всівся верхи, а ноги за вухами. (*окуляри*).

Літературна гра "Починаються дива"

(за творчістю Тамари Коломієць, до 85-річчя від дня її народження)

Бібліотекар: "Як на білих сторінках В лад поставити в рядках Звичайнісінькі слова Починаються дива"... а які ж дива можуть відбутись із звичайнісінькими словами? Про це ми з вами сьогодні і дізнаємось, познайомившись із українською поетесою Тамарою Опанасівною Коломієць, якій і належать ці слова. Для Тамари Опанасівни нинішній 2020 рік – ювілейний. Їй виповнилося 85 років. І так сталося, що вона вже давно зажила слави улюбленої письменниці величезної кількості дітей багатьох поколінь. Її твори читали ваші батьки і, навіть, дідусі та бабусі. У її творчому доробку понад тридцять збірок казок, віршів, лічилок, небилиць, смішинок, загадок, у яких авторка майстерно охопила величезний світ щасливого дитинства. Має поетеса й унікальні досягнення. Вона відродила в новітній українській літературі жанр віршованих абеток і нині має їх аж шість. А ще створила величезний масив загадок – понад 500 різноманітних "римознайок" та "невторопок".

Народилася Тамара Коломієць 9 квітня 1935 року у місті Корсунь-Шевченківський Черкаської області. Мама була лікарем і одержувала різні призначення, так і переїжджали з місця на місце – то на Полтавщину, то у Київську область. Окупацію в роки Другої світової війни пережили в селі Білоусівка на Черкащині. А з 1945 року сім'я знову оселилась на Полтавщині. Тут Тамара Коломієць закінчила середню школу. Батько не повернувся з війни, дідусь загинув ще в роки громадянської. Тож в родині, крім неї, були бабуся, мама і малий братик Петрик, якого

вона бавила, розказувала йому казки, вигадувала свої віршики, а з вербових гілочок та стручків акації робила свистки та пищики.

Тамара Опанасівна з особливим трепетом згадує своє дошкільне дитинство: "За свої довоєнні шість років я встигла багато взнати і навчитися: бабусині казки, пісні, загадки, назви рослин і лікувального зіллячка (звіробій, деревій, пижмо, любисток, ромашка, подорожник...). А були ще книжечки, олівці, фарби, альбоми, куплені мамою!.. І найголовніша книга – "Кобзар" Тараса Шевченка. Усього, що лягло на той час на музику, навчила мене, наспівавши, неписьменна бабуся. А мама кожної вільної хвилини читала вголос."

Все, що ввібрала в себе допитлива дівчинка в ранньому дитинстві, мало своє продовження. Ще в шкільні роки Тамара Коломієць почала писати вірші – спочатку в шкільну газету, а потім – і в місцеві. Якщо у школі задавали писати твір на вільну тему, то Тамарі легше було висловлюватись у віршованій формі. Вона стала учасницею літературного гуртка при редакції районної газети. Там регулярно друкувались її перші вірші. У 1952 році Т. Коломієць стала студенткою відділення журналістики філологічного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Перша її збірка "Проліски" побачила світ 1956 року, коли вона ще навчалась в університеті. 1957 року цю збірку було відзначено першою премією та золотою медаллю VI Всесоюзного фестивалю молоді і студентів у Москві. Тоді ж молоду поетесу прийняли до Спілки письменників. Протягом невеликого проміжку часу вийшло 10 книжок ліричних віршів.

І все ж, Тамара Опанасівна Коломієць стала відомою дитячою письменницею. Понад півсторіччя вона пише саме для дітей.

Вірші, казки, загадки, скоромовки, небилиці Тамари Коломієць – ліричні, образні, ритмічні, пізнавальні, без нудного моралізування. Вони – про любов до землі та праці, красу природи, людську доброту, дитячу допитливість і вигадливість.

Тамара Опанасівна зізнається, що пише свої вірші, наспівуючи їх. Чимало їх покладено на музику українськими композиторами. Окремою збіркою під назвою "Я по вулиці іду" вийшли пісні композитора А. Мігай на слова поетеси. У 2008-2014 роках вийшли книжки Т. Коломієць з аудіо-відео додатками, зокрема: "Недобрий чоловік Нехай", "Помічники" і вже названа збірка "Я по вулиці іду". То ж твори поетеси можна не тільки послухати, а й побачити цікаве, веселе дійство на сюжет її віршів. А ще Тамара Опанасівна довго і досить активно співпрацювала з популярним журналом "Пізнайко"

Багато поетичних творів Т. О. Коломієць перекладено англійською, угорською, польською, білоруською, російською, словацькою, чеською, казахською, азербайджанською, вірменською та іншими мовами народів світу. В свою чергу поетеса талановито перекладає твори з інших мов – з білоруської, латиської, словацької, монгольської, азербайджанської. Зокрема, за переклади з білоруської поетесі було присуджено премію імені Павла Тичини "Чуття єдиної родини". Вона

також нагороджена премією імені Наталі Забіли журналу "Малютко", медаллю А. С. Макаренка та значком "Відмінник народної освіти", бо її твори увійшли до шкільної програми для початкових класів. А у 2009 році Т. О. Коломієць присуджено найголовнішу премію, якою відзначають в Україні найкращі книжки, написані для дітей – премію імені Лесі Українки. Нею відзначено дві збірки поетеси: "Найперша стежечка" та "Де ховає сонце роси".

Збірка **"Найперша стежечка"** має шість розділів, в яких живе весела й працююча дітвора, трапляються справжні дива, можна підглядіти за тваринами і рослинами в живій природі, відгадати загадки, поплакати чи посміятися з героями казок. Тож давайте й ми спробуємо з вами трохи помандрувати сторінками цієї збірки, і я впевнена, що кожен в цьому царстві знайде для себе щось цікаве.

Наприклад, у розділі **"Хто розсипав роси"** Тамара Коломієць розповідає про хлопчика-мізинчика на ім'я Дбайко. Цей персонаж її віршів настільки непосидючий, що його називають ще Посипайком, Поливайком, Політайком, Невидайком, Потішайком! У нього завжди і всюди є робота. Ось випало з гнізда пташа – він підсадить на гілляку, зламав хтось клена-малюка – туго перебинтує, дзижчить бджола в біді – врятує з павутиння. У Дбайка є грядка, де ростуть сунічки; водогін для поливу грядки; кузня, де він виковує підківки для цвіркотливих коників. Він встигає розкривати дзвіночки у сон-трави, судити футбольний матч у жабенят ще й казки складати. Мабуть, цікаво буде ближче познайомитися з цим хлопчиком, довідатися про всі його справи? Давайте прочитаємо цей віршик разом. *(Діти по черзі читають вірш, який бібліотекар роздає їм, роздрукованим на окремих аркушах).*

А тепер перевіримо, наскільки ви були уважні. Спробуйте відповісти на запитання вікторини **"Хто ж насправді Дбайко?"**:

1. Хто у Дбайка помічник і друг? *(велосипед);*
2. Кому допомагав Дбайко? *(пташеняті, клену-малюку, бджолі);*
3. Чи відпочиває хлопчик? Доведіть словами тексту. *(ні, "Бо завжди робота є – Всюди і немало. Що зробив – усе твоє, Не зробив – пропало.");*
4. Чому у хлопчика таке ім'я – Дбайко? *(тому, що він про всіх дбає, всім допомагає);*
5. Які ще імена є у Дбайка? *(Посипайко, Поливайко, Політайко, Невидайко, Потішайко);*
6. Які риси характеру має цей хлопчик? *(невтомний, невловимий, моторний, справедливий);*
7. Чого вчить нас цей віршик? *(доброті, взаємодопомозі, любові до природи, навколишнього світу).*

А зараз я пропоную вам пограти у гру **"Вірно-невірно"**. Я задаю вам запитання, а ви відповідаєте "вірно" чи "невірно".

1. У Дбайка був друг – велосипед. *(вірно)*;
2. Дбайку був потрібен велосипед, тому що хлопчик дуже любив кататися на ньому. *(невірно)*;
3. Ім'я Дбайко походить від слова "дбайливий". *(вірно)*;
4. Дбайку був потрібен велосипед, щоб встигати робити добрі справи. *(вірно)*;
5. Дбайко допомагав тільки дітям. *(невірно)*;
6. Дбайко – друг природи. *(вірно)*.

А ось для вас ще одна гра **"Поєднай"**. Я роздам вам картки, на яких зліва – імена Дбайка, а справа – слова, від яких вони утворені. Вам треба їх розірвати та правильно поєднати.

1. Посипайко – літати (3);
2. Поливайко – потішка (7)
3. Політайко – сипати (1);
4. Невидайко – лити (2);
5. Поспішайко – сміх (6)
6. Посмішайко – спішити (5);
7. Потішайко – видимий (4).

А ще Дбайко умів загадувати загадки. Ось спробуйте її розгадати: "В ряснім зеленім листі, В краплистому намисті. Коли цвіла – біліла. Як спіла – Рум'яніла. Тепер зачервонілася, Між листям зачаїлася. Смачна, хоч невеличка. – Як звать її?.. *(Сунічка)*. Вірно. І, розгадавши цю загадку, ми перейдемо з вами до іншого розділу, який називається **"Веселиця"**. Тут ми знайдемо аж тридцять п'ять загадок! Вони короткі і легко розгадуються. Але подумати над ними все-таки доведеться. Тож давайте спробуємо розгадати загадки про природу:

1. Котилось котильце, Котильце – барильце, То вище і вище, То нижче і нижче. Закидало в віконце Золоте волоконце. *(сонце)*;
2. Я гойдаюсь на билинці, Зерно в кожній комірчинці, Хоч дрібнісіньке-дрібне – Молочко у нім смачне. Добрі з ним коржі на смак. А зовусь я просто: ... *(мак)*;
3. Літун-шелестун, Замітайло-клопотун, Усе листя полистав, Усю хвою розчесав, В усіх димах бруднився, В усіх річках обмився. *(вітер)*;
4. Водовоз-торохтій Над землею гуркотів, Батожищем блискав, Водицею бризкав. *(гроза)*;
5. Крикля-зникля за горою Забавляється зі мною. Я кричу: – Як звать тебе? – А вона ягнятком: – Бе! – Я лякаю: – Перейму! – А вона телятком: – Му! – Серджуся: – Агій, лиха! – А вона сміється: – Ха! *(луна)*;
6. Що воно за сіль Впала з верховіть, Впіймала не рибку – Медяника скибку, Не ряску озерну, А золоті зерна. *(ніч)*;
7. Ходив сівач, сівач-рогач, По синьому лані, по сивім оранні, Сіяв-садив – не заскородив: Золотий овес зверху увесь. *(місяць та зорі)*;

8. Ішов плаксі́й невтишимий, Ридаючи ридма. В небі пояса покинув, Щоб всім було видно. Нехай собі красується, Променями тканий. Нехай усяк милується – Ніхто не дістане. (*дощ і веселка*);

9. Білий білан Упав на лан, Замів сліди Помелом бороди. (*сніг*);

10. Чекали на мене сади. І кликали люди: – Іди! – Пішов я. Сади порадили, Листочками залопотіли. Зробились і люди веселі, Та ба! – поховались в оселі. Неначе у піжмурки граються – Покличуть мене і ховаються. (*дощ*).

Ну що ж, потрудившись над розгадуванням загадок, можна перейти до розділу **"Починаються дива"**. У ньому багато смішного і повчального, але без повчань, як завжди у Тамари Коломієць: про диваків Рогеллі і Рогатті – мастаків перекидати все на світі догори ногами, про доброго і дивного гнома, про зайця-побігайця і вкраденого окрайця. Нумо, спробуймо збагнути і поставити все з голови на ноги! Слухайте уважно вірш **"Небилиця"** і кажіть, що тут не так і у які пори року відбуваються ці явища, та що не так у вірші з роботою.

1. Що у літа на порозі Цвітуть маки на морозі.

2. А у літа на печі Замерзають калачі.

3. А у весни коло поля Листя скинула тополя.

4. А в осені коло стежки Вбралась верби у сережки.

5. А ми стали коло хати Та й не можем розібрати, Кому іти рибу пасти, Кому воду в копи класти, Кому піски молотити, Кому сніги волочити.

Крім віршів, загадок, пісень Тамара Опанасівна Коломієць писала ще й казки і теж у віршах. У наступному розділі збірки – дві казки "Про мандрівку Жабунця-хвастунця" та "Недобрий чоловік Нехай".

Що ж то за чоловік був такий, з дивним ім'ям, і чому він був недобрим? Виявляється, що царює Нехай у країні Ліні, де живуть Соньки-Дрімки і Позіхаї-Лінюки, де вже давно ніхто не працює і на грядках ростуть лише будяки та інші бур'яни і всюди чути дивну пісню:

"Є на світі молодиця
Молодиця – Лінь-цариця,
А у неї – цар Нехай,
А у них – привільний край:

Там не треба гнути спину,
Укладайся на перину,
А роботу відкладай
На "нехай" та й занехай..."

Почув цю пісеньку малий Олесь, навчився її співати та й почав відкладати свої справи на "нехай". А що було далі, давайте послухаємо з вами разом. (*прослуховування фрагментів аудіокниги Тамари Коломієць "Недобрий чоловік Нехай"*, код доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=I8CMfVA6wa4>). Як бачимо, важко довелося

хлопчиків, перш ніж він визволився із обіймів царя Нехая та повернув усі літери до своєї книжки. Думаю, ви будете десятою дорогою оминати це жахливе царство і не відкладатимете свої справи на "нехай". А якщо раптом вас все ж таки здолає лінь, пригадайте Олесеву приповідку. Запам'ятали її? Так: "Роботящому – пиріг, а ледачому – батіг".

А тепер, мої маленькі читачі, я познайомлю вас з іншими книжками цієї чудової письменниці.

Бібліотекар проводить огляд книжкової виставки "Країна Каруселія Тамари Коломієць".

Поетичний вернісаж "Дзвінка поезія Олега Орача"

(до 80-річчя від дня народження уродженця Запорізького краю

Олега Юхимович Комара, відомий як Олег Орач)

Бібліотекар: "Поет, прозаїк, перекладач". За цим лаконічним рядком бібліографічного довідника "Письменники України", на жаль, не видно романтичної душі Олега Орача (Комара), яка замолоду рвалася на волю, до обривів суверенної України. Він народився у лютому 1940-го у селі Благовіщенка Більмацького району Запорізької області, тому ми вправі назвати його своїм земляком. Дитинство своє він провів на Донеччині, у степах Приазов'я. Закінчив історико-філологічний факультет Донецького педагогічного інституту – це була данина сім'ї, бо ж народився у вчительській родині. Навчався разом з українським поетом, правозахисником Василем Стусом, з яким дружив понад 30 років і про якого у 1993 році видав книжку спогадів. А ще він був одним з ініціаторів перепоховання Василя Стуса в Україні.

Та повернемося до юності письменника, початку його творчості. Підлітком його часто можна було побачити в гурті засмаглих хлопчаків, які цілими днями пропадали на узбережжі моря, мріючи стати моряками. Давно відійшло у минуле дитинство, але потяг до мандрів став рисою характеру Олега Юхимовича. По закінченні інституту служив у Радянській армії в Уссурійському краю, потім працював журналістом у редакції районної газети "Авангард" на Сіхоте-Аліні. Повернувшись з армії, працював журналістом, зокрема, у газеті "Донеччина", закінчив Вищі літературні курси в Москві. По переїзді до Києва обіймав посаду директора республіканського Будинку літераторів. А вже у 1965-му – дебютував поетичною збіркою "Подорожник", підписаною псевдонімом Олег Орач. Псевдонім "Орач" він взяв собі від назви села Червоний Орач, де працював по закінченні Донецького педінституту.

Перший читець: Вірш "Спогади" Олег склав, коли служив в Уссурійському Краї. Тут згадується легенда про Україну, є спогади про рідне село біля Азовського моря, в якому пройшли дитячі роки, багато спогадів про вчителів, зокрема про викладача української мови та літератури Зану Олексіївну Суслову, якій він його і надіслав з армії. (*читає вірш*).

Другий читець: Писав поет і про любов до матері, жінки. Вірш "Руки матері" розповідає про любов сина, його вдячність матері, за якою він сумує у далеких краях. За українською традицією матері вишивають на щастя своїм дітям рушники, щоб діти жили у мирній країні та були щасливими, щоб вони поверталися додому, туди, де їх люблять і чекають. (*читає вірш*).

Бібліотекар: Як бачимо, автор використовує у вірші багато яскравих епітетів (рожевий сон, чужі краї, натруджені, ласкаві рідні руки, многотраждальні матері) та порівняння (Земля тримає на руках як мати; мов ластів'ят), які підкреслюють його любов до матері. А це так важливо, щоб і ми були вдячними своїм батькам, допомагали їм, цінували їх, любили.

Перший читець: У збірці багато спогадів і про своє село біля Азовського моря, про друзів та про події тих часів. (*читає вірш "Як хутко рана затягнулась"*).

Бібліотекар: Наступні книжки – і віршів, і оповідань, а він починає писати і прозу, – з наростаючою переконливістю свідчать про самотній талант автора: "Земля на видноколі", "Передчуття", "Зимні жаворонки", "Долоні", "Написи на снігу", "Свято спілого листя"...

Ми пам'ятаємо, що Олег Орач служив у війську в Уссурійському краї. А ще він працював промисловиком на кордоні з Китаєм. Саме тут уперше спізнав ностальгію за рідним краєм, за Україною, яку так любив. Результатом письменницьких спостережень за життям в Уссурійському краї стала видана у кінці 60-х років минулого століття у місті Донецьку збірка новел "За білим перевалом". Книжка наповнена сюжетами із народної творчості народів Сходу, тут автор виявляє себе знавцем і поціновувачем фольклору народів Приамур'я. Про роль українців на Далекому Сході письменник пише у листі до свого друга, письменника Вадима Оліфіренка: "Східний Сибір – це затрамбована українськими кістками російська стіна на шляху жовтої (китайської) раси в бік Уралу. Для того "малоросійська маса" пригодилася найбільше, російський же елемент – північні помори, наприклад, виявилися неспроможними. Малороси вистояли. За що їм і віддячено: селища мають назви Київка, Полтавка, Чернігівка, озеро Хрещатик. І – жодної української школи. Імперія віддячила належно".

Другий читець: Цикл віршів, створений під час перебування Олега Орача на Далекому Сході, передає глибокі внутрішні почуття письменника, його зачудованість цим далеким зеленим краєм. Поет об'єднав його назвою "Там хвойний дух. Там горде небо..." (*читає вірш з циклу*).

Бібліотекар: Після суворих буднів тайги Олегу Орачу – людині, що мала ніжну душу, чисті думки, крилату мрію та талант припадає до серця писати для дітей. Одна за одною виходять його збірки: "Журавликова пісня", "Березневі світанки", "Хто де живе", "Дружна сімейка", "Довге літо", "Жаб'ячі перегони", "Кукуріки кукурікали"... І, навіть несподівано для самого себе, отримує за них літературну премію імені Лесі Українки. Бо вірші і справді чудові. Давайте послухаємо їх. (*читці читають вірші з дитячих збірок поета*).

Бібліотекар: Ось і завершується наш поетичний вернісаж. Думаю ми дізнались багато цікавого і корисного про нашого земляка Олега Орача – людину з ніжною душею та великого мрійника. Недарма ж він надіслав своїй вчительці Зані Олексіївні Сусловій збірку новел "За білим перевалом" із чудовим підписом: "Зані Олексіївні, дорогій моїй учительці, що 15 років тому сказала: "Олег буде поетом (А я став і прозаїком)". З подякою і любов'ю. О. Орач" 06.03.1968 р."

Заочна зустріч з письменником "Серенади для дітлахів Григорія Фальковича"

До 80-річчя від дня народження письменника

До заходу варто оформити книжкову виставку творів письменника, а також розмістити в залі його портрет.

Бібліотекар: Друзі! Сьогодні я хочу запросити вас на гостини до дуже цікавого письменника. Його звали Григорій Авраамович Фалькович. Він визнаний і відомий український "дорослий" і дитячий поет і йому цього року виповнюється 80 років. Між іншим, не так часто обдаровані "дорослі" поети пишуть гарні вірші для дітей. Та й, відверто кажучи, далеко не в багатьох це виходить. Таких авторів – обмаль і один з них – Григорій Фалькович. Ось послухайте, яка віртуозна і красива у нього поезія:

Соловейко як принаду

Розсипає серенаду:

Не аби кому у лісі –

Він співає солов'їсі.

Соло в лісі –

Солов'їсі.

Коли у нього спитали, чи легко писати дитячі вірші, він відповів: "Непросто в наш час писати для дітей – адже це означає вступити у поєдинок з нині всемогутніми комп'ютером і телевізором". Так хто ж такий Григорій Фалькович? Давайте познайомимось із ним трохи ближче.

Трохи з гумором, він розповідає про себе так: "Український єврейський поет, член Українського комітету міжнародного ПЕН-клубу, член Національної спілки письменників України. Як запевняють члени сім'ї: гарний дідусь, батько, чоловік. Народився в місті Києві, вранці 25 червня ХХ-го сторіччя. Тоді ще не було комп'ютерів, мобілок, айфонів, айпадів, гаджетів та інших класних речей, а також: кольорових телевізорів, Болонської системи освіти, ноутбуків, Європейського союзу, СНД, СНІД, фільмів у 3D форматі тощо. З дитинства був: дитиною, школярем, піонером, комсомольцем. Трохи пізніше: радіомайстром, солдатом-ракетником, сержантом, позаштатним кореспондентом газети "Во славу Родины" Білоруського військового округу, студентом (Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка, філфак, російська та болгарська філологія), лаборантом у київській середній школі № 83. Друкуватися почав у шкільній стінній газеті: з 12 років, часто з примусу – за наказом класної керівниці. Перші твори писав, друкував у періодиці та видавав російською мовою. Предметом наукових

зацікавлень і публікацій у всесоюзних виданнях були питання теорії та практики поетичного перекладу. Перекладав з болгарської, їдиш та мов народів тодішнього Радянського Союзу. Поетичні збірки виходили в Україні та Росії. Вірші публікувалися російською, англійською, мовами їдиш та іврит".

Григорій Авраамович (що для автора дитячих книг скоріше виняток, ніж правило) має чимало високих нагород: зокрема, Міжнародну премію імені Володимира Винниченка "В галузі української літератури, мистецтва та за благодійницьку діяльність", літературну премію імені Павла Тичини, премію "Планета поета" імені Леоніда Вишеславського тощо. Але, звичайно, вдячність маленьких читачів – найбільша відзнака, і поет її заслужив по праву. А ще він – ініціатор та засновник Всеукраїнського фестивалю дитячої поезії.

У відгуках колег по перу та критиків "дитяча" творчість поета визначається по-різному: дзвінко-прозора, винахідливо-дотепна, повчально-виховна, інтернаціонально-гуманістична, доброзичливо-іронічна, просто добра і т. п. Проте одноставним є твердження, що вона стала помітним явищем у нашій літературі.

У Фальковича є прекрасні дитячі книги, зорієнтовані на певний дитячий вік – для тих, кому менше п'яти; для п'ятирічних; для тих, кому сім, дев'ять, дванадцять років... і далі. Це – унікальна, причому, не лише для української дитячої літератури, серія "Для дотепного віку". На сьогодні у серії вже вийшло сім книжечок, кожна з яких враховує особливості відповідної вікової групи – психологічні, мовні, розумові: "Про жабку Гапку", "Засинає ліва ніжка", "Сумна історія", "Фікулі", "Смик-Тиндик"; "Хвацькі вірші", "Про котів та про собак". Його поетичні добірки та окремі вірші активно використовуються в навчальній літературі, наприклад, у підручниках з рідної мови, регулярно публікуються у дитячій періодиці, зокрема, в журналах "Пізнайко", "Маленька фея", "Маленький розумник" тощо.

Давайте послухаємо один з віршиків із збірки "Смик-Тиндик", яка увібрала в себе 36 римованих загадок та віршиків про морських вовків та вередливих песиків, які у вільний час цуплять бутерброди зі шкільних портфелів, про вайлуватих волохатих "шалахмунесів", котрі носять у торбинах дитячі сни та кумедних історій про хуліганок, які годують сусідського kota комп'ютерною мишкою.

На кашне під канапе

Мов у поїзді в купе

Аж хитається торшер

І дзеленить секретер

Спить хвостате рудувате

Лінькувате Хропсопе!

Бо тоді як добре спить

І хропе воно й сопить

Правда ж у поета яскраво виражене почуття гумору – такого беззастережно веселого? Проте, іноді воно буває і з невеликим присмаком суму...

Написав Григорій Фалькович і дотепну, веселу, легку для сприйняття "Абетку".
Давайте послухаємо, що там, скажімо, на букву Д?

Долоня плюс долоня
Аплодує доня.
До вподоби доні
Плескати в долоні:

І коли квітує мак,
І коли повзе слимак,
І коли летить літак,
А нерідко й просто так...

А ще у поета є вірші, які можливо примусять вас задуматись над якимись життєвими питаннями. Ось послухайте і спробуйте замислитися над прочитаним:

В тебе хочу я спитати,
Хто привчив пташок літати?
А, можливо, знаєш ти,
Хто садам звелів цвісти?

Хто навчив іржати коня,
Сонце - сходити щодня?
Місяць хто підмолодив,
Грушу хто підсолодив?..

Над проблемою складною
Поміркуй разом зі мною.

А які класні у нього загадки! Давайте послухаємо одну, "Загадку про Ч...":

Іде, повзе, біжить чимдуж –
Не бегемот, ні кінь, не вуж.
Хоч сам не їсть і сам не п'є,
По інших видно, що він є.

Його в житті завжди бракує.
Він убиває. Він лікує.
Питаю Вас я: - Was ist das?
А Ви кажіть у риму: - (час)

А ось віршик-загадка про "Того, хто ходить пішки":

Хто це йде, куди захоче,
Не рипить і не тупоче?
Хто це ходить не голодним –
Тільки теплим чи холодним?
Це ж на кого ждуть куці,
Квіти, ягоди, хвости
Навіть миші та хрущі?

По полях і по хатах,
По містечках і містах,
Серед нив, лісів і площ
Тільки пішки ходить... дощ.
Отже, я – інакший трішки,
Бо ходжу не тільки пішки:
Вмію бігати, стрибати,
Навіть плавати й пірнати.

Ви погодитесь зі мною, що Григорій Фалькович пише легко і стрімко, він вміє все – бути витончено ніжним, філософствувати, сміятися, мислити. Все вміє цей поет, крім одного – бути нудним! Ось візьмемо, наприклад, його збірку "Корова спекла коровай". На сторінках цієї книжки, яку чудово проілюструвала в ніжних акварельних тонах Євгенія Гайдамака, можна зустріти таргана-хулігана, корову, яка спекла коровай, і яка любить ходити в кіно, нечепур та нечупар, які завжди ходять парами, та багатьох інших кумедних персонажів. Слухаємо:

Корова спекла коровай,
Непоспіхом сіла в трамвай,
І, доки поїздка тривала,

І разом, хоч дуже давно,
Ходили на пляж і в кіно.
Якщо хто бажає зрадіти

Нікого вона не минала:
Ні мишку, ні качку, ні квочку –
Давала усім по шматочку,
Бо змалку, у місті Лубні,
Дружили ще в школі вони,

І давнього друга зустріти –
Є шанс скористатись трамваєм:
Приходь зі своїм короваєм.

До речі, під час Книжкового Арсеналу 2016 року – ярмарку, який проходить щороку у Києві, презентація збірки Григорія Фальковича "Корова спекла коровай", вийшла незвичайною: у виконанні київської школярки Лери Лисенко та під акомпанемент музиканта Володимира Семенова вірші з книжки перетворилися на мелодійні та веселі дитячі пісні. Сам поет тоді зізнавався: "Іноді найцікавіші речі народжуються несподівано, Володимир Семенов написав кілька пісень за віршами з книжки "Корова спекла коровай", а потім виникла ідея презентувати збірку маленьким та дорослим нашим читачам саме у такому форматі. Сьогодні пісні виконуються вперше, і ми сподіваємося, що наш невеличкий концерт сподобається дітям".

Я думаю, ви зі мною погодитесь, що важко переоцінити значення, яке може зіграти у вашому житті, в житті дитини хороша книга. Вона – вчителька життя, вона ж вчителька доброти, мужності, спілкування, мови і, зрештою, існування і співіснування у цьому складному світі. Книги Григорія Фальковича – саме такі!

Якось у нього запитали: "Чи варто забороняти якісь книжки? Він відповів: "Варто забороняти найкращі книжки, щоб діти захотіли порушити заборону, добралися до них і прочитали". А на запитання: "Як відрізнити гарну книжку від поганої ще до того, як її прочитаєш?", він порадив: "Пильненько придивитися до тих знайомих, кому книжка подобається, а кому – ні. Якщо певну книжку уподобала гарна людина – то варто спробувати почитати...". А ви знаєте, у Григорія Фальковича є, навіть, свій власний "Рецепт дитячої книжки":

До добра добра додати,
трохи гумору вмішати,
сипонуту навманя
чудернацького знання,
сумотинки – дві краплинки,
ложку сміху – на утіху,
співчуття – для вороття
гарних снів і гарних днів,

ще краплинку самоти,
знову жменьку доброти
і лунке чарівне слово...
Все – зварилося! Готово!
Гаряченьке – аж пахтить...
Покуштуйте.
Хай щастить!

Погодьтеся, вірші поета Григорія Фальковича у всіх його слухачів викликають усмішки, смішки, сміх, а іноді, навіть, регіт. Це свідчить про те, що він – людина з яскравим почуттям гумору. І я пропоную вам на завершення нашої зустрічі з цим чудовим поетом послухати ще один його веселий вірш під назвою "Шалахмунеси":

Другий рік у нашій хаті,
Симпатичні, волохаті,

Тож вони собі пильнують,
Хворі іграшки лікують,

Тишком-нишком, десь під ліжком
Шалахмунеси живуть.
А що їх ніхто не бачить –
Це нічого ще не значить,
Бо вночі, коли всі сплять,
Ці вухаті, волохаті
Починають в нашій хаті
Царювать –
Із чарівної торбини
Сни для кожної дитини
Діставать.
Тим, хто щирий, негнівливий –
Насилають сон щасливий.
А тому, хто любить зранку
Галас, примху, забаганку,
Хто брехливий, хто жаднющий –
Насилають сон страшнющий.

Упівголоса співають,
На блакитній скрипці грають.
Зранку люблять спочивати –
Спати, мріяти, куняти:
Тишком-нишком, десь під ліжком,
У куточку, на канапці,
У старій кролячій шапці,
В комірчині – на перині
Чи на маминій кофтині.
Отакі у нашій хаті –
Симпатичні і вухаті,
Вайлуваті, волохаті,
І торішні, і вчорашні,
Нам як рідні, як домашні –
Шалахмунеси живуть.

Літературно-біографічний екскурс "Мудрі та добрі книжки Галини Кирпи"

До 60-річчя від дня народження письменниці

До заходу варто оформити в бібліотеці книжкову виставку "Дитячий світ Галини Кирпи".

Бібліотекар: Мій ангел такий маленький, ну просто крихітка.

Я навіть не бачу, чи він сидить на моєму плечі.

Мій ангел такий легенький, мов пушинка.

Я навіть не чую, як він сидить на моєму плечі...

Яка асоціація виникає у вас, діти, при прочитанні цих рядків? Ніжність..., так?. Авторка цих поетичних рядків, а вірш так і називається "Мій ангел" – Галина Кирпа, українська поетеса, прозаїк, перекладач, літературний редактор. Вона, як справжня Жінка – те, що відчуває, те й виливається на папері. Галина Кирпа – автор дитячої модернової, дуже гарної поезії, хоча про неї широкому загалу, на превеликий жаль, не дуже відомо; вона також є авторкою антології поезії української діаспори, кількох шкільних хрестоматій та читанок, і ще у неї є гарна поезія для дорослих. Твори Галини Кирпи перекладені албанською, англійською, білоруською, польською, французькою мовами, друкувалися в Польщі, Білорусі, Чехії, Словаччині, Канаді, США. І в той же час, про письменницю розповідають, що вона свідомо не робить нічого, щоб стати знаменитою.

Тож трохи фактів про саму Галину Миколаївну Кирпу. Народилась вона 1 січня 1950 року на хуторі Тарасівка, що біля села Любарці, Бориспільського району

Київської області. 1966 року закінчила Любарецьку середню школу. П'ять років проходила "життєві університети", працюючи на фабриці, в радгоспі, друкаркою у видавництві, журналістом, бо з першого разу не вдалося вступити до вищого навчального закладу. Але мрії, якщо в них вірити, завжди збуваються. Навчання на філологічному факультеті Київського державного університету імені Тараса Шевченка (1971–1976) стало відкриттям неповторного світу літератури й вирішило письменницьку долю на все життя.

З 1969 до 1978 року Галина Кирпа працювала у видавництвах "Дніпро", "Мистецтво", пізніше – літературним працівником газети "Молода гвардія", редактором відділу журналу "Барвінок", підтримувала тісні творчі взаємини з журналом "Соняшник». Загалом журналістській роботі віддала 12 років – з 1978-го по 1990-й. З 1989 року пішла на творчу роботу.

А ще письменниця вміло поєднує свою поетичну та прозову творчість із перекладацькою діяльністю – перекладає з білоруської, німецької, шведської, данської та норвезької мов, загалом понад 30 книжок. Взятася за переклади у 90-і роки, коли письменникам було сутужно. До речі, усі твори скандинавських авторів, які зараз читають наші діти, майже всі, вони перекладені Галиною Кирпою. Завдяки Галині Кирпі український читач може оцінити твори визнаних у світі письменників, які пишуть для дітей і дорослих, – Г. Х. Андерсена, Астрід Ліндгрєн, Кнута Гамсуна, Марії Гріпе, Еви-Марії Люнд, Ульфа Старка, Марії Парр, Пера Петтерсона, Свена Нордквіста, Гунгільд Селін, Еллен Карлсон, Наріне Абгарян та багатьох інших.

Не таємниця, що перекладач є співавтором письменника, бо якщо переклад недосконалий, то й чужомовний автор сприйматиметься неналежно, його книжка може видатися нецікавою, відштовхнути читача. Натомість добре володіння перекладача мовою з її багатством синонімів, розмаїттям фразеологізмів, ідіом та особливостями стилістики зробить органічним і "своїм" перекладний твір. Мова може бути домом, у якому затишно, а може стати бар'єром, який робить людину безпомічною в іншомовному світі. Не знаючи мови, ми опиняємося перед своєрідним бар'єром, долати який можемо завдяки перекладачам. Перекладацьку майстерність Галини Кирпи високо цінують не тільки читачі, а й члени журі різних конкурсів. Зокрема, за внесок у художній переклад зі скандинавських мов 2007 року її було нагороджено премією імені Максима Рильського, а у 2018 році переклад Галини Кирпи "Диваків і зануд" Ульфа Старка було включено до Почесних списків Андерсена.

Упевнена, що успіх Галини Кирпи-перекладача криється у її поетичному світовідчутті і світобаченні, тож сьогодні поговоримо про найкращі поетичні книжки Галини Кирпи для дітей.

Перша поетична збірка для дітей Галини Кирпи, на яку я хочу звернути вашу увагу називається "**Слон мандрує до мами**". Вийшла вона 2001 року і перш за все приваблює своїм художнім оформленням, адже кожному сторінку тексту супроводжує сторінка-ілюстрація – оповідь-малюнок художниці Оляни Рути – доньки поетеси.

Малюнки ці, як бачите, теплі й емоційно насажені, тут багато несподіваних деталей і позитиву – навіть павук з онучатами-павучатами тут веселий і кумедний, а не лихий і зловісний, як часом змальовують павуків ті, хто їх боїться. А чого вартий персоніфікований вітер – він, як і в тексті "бавиться на гойдалці", але схожий чи то на якусь панну Мавку, що заблукала, чи на якесь розгублене дівча зі скуйовдженим зеленим волоссям:

Вітер кольору неба,
Вітер кольору трав,

Вітер дубам і вербам
Щось на сопілці грав.

В цій поетичній книжці авторка захоплюється красою природи. Читаючи, ми разом із нею тішимося приходом весни, літнім дощем, громом, що не вмів гриміти, найдовшим у світі танцем Зливи і Вихора, осяйною красою всіяної мерехтливими зірками-сніжинками лісової ялинки, якій, на щастя, нічия байдужа рука не вкоротить життя заради кількох днів святкувань.

Та найбільше у цій збірочці вражає лірична мініатюра "Дивний лис". Ось послушайте:

Вечірні соняхи до неба підтяглись.
Бджола на ніч несе пісні у вулик.

До мальви й досі зазирає лис:
– Ти зацвіла чи просто усмінулась?

У цьому невеличкому катрені умістився такий великий емоційний простір – яскрава картина літа в zenіті: голови соняхів майже сягають неба, пісні – не дзижчання чи гудіння, а саме пісні!!! бджіл, і – диво з див – екзюперівський лис-філософ. Проте, у нього – не колюча троянда, як у Маленького принца, а духмяна, ніжна й розкішна мальва. Добре б і нам з вами не забувати захоплено і з подивом споглядати красу і велич світу, крізь призму поезії "побачити сонце в калюжах".

Теплою і доброю книжкою, до якої хочеться повертатися не раз, є збірка поезій **"Ну й гарно все придумав Бог: Вірші для двох (і двоє ті – дитина й Бог)"**. Книга ця вийшла друком майже десять років тому у видавництві "Лелека" (2003). В епіграф книги винесено рядки з Книги Псалмів, і саме вони пронизують увесь настрій книги. Авторка щиро славить гармонію та мудрість земного творіння – природу, звірят і людей:

Ну й гарно все придумав Бог:
Як тато й мама – то удвох.
А як бджола – то у гурті,

Сова – в дуплі й на самоті.
Придумав рибок ціле море,
Карпати-гори й хмари-гори.

Правда ж вражає?! Так просто пояснюється диво створення світу: з легкістю живописця, енергійними мазками повторюється картина світотворення.

І той далекий рай, до якого лине лагідна серцем та чутлива людина, не потрібно десь далеко шукати:

І мені здалося, що рай
У гніздечку ластівки.

А це ж набагато ближче
За небо й за море.

І ми розуміємо, що Бог для поетеси не є кимсь далеким, незрозумілим і недосяжним – Він ось тут, поруч. Йому можна винести татову запасну парасольку, аби не змок. Він, утішить, нечутно погладивши по голові. Його можна попросити розв'язати важку задачку, виповісти найбільшу свою таємницю, перепросити за шкоду, яку заподіяла киця, або ж подякувати, що створив сьомий день – а то не було б неділі.

Боже,
як гарно,
що Ти створив день!
Як добре,
що він Тобі сподобався.
І Ти створив
ще другий,
третій,
четвертий,

п"ятий
і шостий!
А найкраще Тобі вдався
сьомий день.
Молодчина, що Ти додумався
мати сім днів,
бо інакше
у нас ніколи не було б
н е д і л і !

Але найголовніше в цих віршах – переконання, що Творець присутній у всьому: Він дарує нам тепло сонячного проміння і добрих людей, а також ангела-хранителя – такого легенького й крихітного, що навіть не чути, як він сидить на плечі.

Але що ангелик не байдикує, свідчить вірш "Я бачила" – розповідь від імені дівчинки, яка віддала свої рукавички бабусі, яка годувала на морозі бездомного пса. Тут немає жодного дидактичного закликуну чи повчального тону, тільки зворушливо-пронизливий (аж до самого серця!) урок доброти, співчуття і співпереживання:

Не сваріть мене, мамо,
Я не загубила рукавичок,
Я віддала їх бабусі,

Щоб їй тепліше було гладити
Старенького-престаренького песика,
Схожого на дідуся.

Переважна більшість поезій цієї збірки – верлібри, тобто неримовані, нерівнонаголошені віршорядки, і вони надзвичайно витончені і мальовничі. Часто в ці тексти органічно вплітаються народнопоетичні мотиви – фрагменти веснянок, колядок, обрядового закликання морозу, забавлянок, приказок. Ці етномотиви підсилюють багатовимірні ілюстрації відомої львівської художниці Вікторії Ковальчук. Як бачите, щосторінки тут – леткі ангели, часом навіть ангелики-метелики, багато квітів – вони проростають просто з даху! – а також дітей, диво-птахів, барвистих писанок, хмаринок і дерев. Завдяки художниці, ми можемо подумки вмотитися на ніч на великому соняху, почаювати на гострому ріжку місяця-молодика, побачити не просто кицю в чоботях, а в гумових – бо ж дощ!

Хотілося б особливу увагу приділити найповнішій збірці вибраних творів для дітей Галини Кирпи "Місяць у колисці", яка вийшла друком у 2011 році. "Місяць у колисці", як і годиться для книги вибраного, ввібрала все краще із виданих раніше збірок: поезію, прозу, переклади.

Одним з розділів цієї книжки стала збірка, про яку ми щойно говорили. А ще книга вибраного увібрала в себе поетичні збірки: "Плело віночок літо", "Диво-день", "Таке не повторюється ніде", "Лечу у вирій", "Жар-птиці на яблунях".

Впевнена, ви зробите безліч відкриттів, прочитавши їх, адже світ природи у віршах поетеси наділений почуттями і відчуттями, він живий і духовний. Ось так, як герой вірша "Дубок навесні": Серед галяви між старими кленами

Дубок мудрує думоньку свою:
Тепер і я вберуся по-зеленому,
Чого це я і досі так стою?

Цьому дубкові зрідні липа (вірш "Неділя"), яка щиро й безпосередньо вихлюпує радість свого першого цвітіння: Хвалилась липа липі в понеділок:

– Я зроду ще такою не була!
Не день у мене, а свята неділя:
Сьогодні я нарешті розцвіла!

А як не поспівчувати героїні вірша "І це називається літо!", бо й справді, як їй бути, коли:

Надворі – дощі та дощі!	Хмар у саду – ніби слив!
Ну як мені мальву полити?	На гойдалці бавиться вітер,
Чи йти поливати в плащі?	А я ж коли вийду? Коли?
І це називається літо:	І це називається літо...

Думаю, ви зі мною погодитесь, що найвище щастя для кожного – бути чийось. Бути маминим і татовим, бабусиним, дідусевим, тобто не бути самотнім. Адже у світі ніхто й ніщо не повинно відчувати себе самотнім. Це відчуття – бути чийось, героїня вірша "Нічیه дерево і моє" переносить і у світ природи:

Я знаю, що всяке нічیه дерево хоче чийось бути. Оця ось тополя – моя, є у неї ім'я, – я сама вибирала. Назвала її – знаєте як? – Тетянка! Цитуйте... послушайте...	Вона озивається до мене кожним листочком. А коли надворі предуже тихо, так от – анішелесь – Вона щораз промовляє: Те-тян-ка... Те-тян-ка... Ніби учиться говорити. А я вчуся слухати.
---	--

Вірші Галини Кирпи мають свою розмаїту орбіту, в ній дуже виразно проступає тема родини. У родинному колі панує любов і злагода, турбота й повага, а рідна хата виступає уособленням щасливого дитинства:

Знає хата уночі од веселих снів ключі. Знає снів вона багато	і для мами і для тата. А для мене казку знає, як засну – розповідає.
--	--

Відчувати домівку, відчувати щастя, це значить – бути з Україною. Саме такі почуття охоплюють лелеку (вірш "Скоро – дома"), який:

Через дощі, вітри і зливи
Мірляє доріженьку знайому
Та й думає: "Ну от і я щасливий.
Вже скоро – Україна. Скоро – дома".

Лагідно, ніжно, ніби звук павутинки, доторкається до нашої душі поетичне слово Галини Кирпи. Аналогій їй в українській поезії немає, тож запрошую вас у дивосвіт поетеси і сподіваюсь, що ви знайдете в ньому для себе багато близького, доброго і теплого.

Літературна візитка "Творчість – це вічний пошук"

До 60-річчя від дня народження Юрія Андруховича

Захід супроводжується читанням віршів письменника та завершується оглядом книжкової виставки.

Бібліотекар: Юрій Андрухович – знакова фігура в сучасній українській літературі. Він – поет, прозаїк, есеїст, перекладач, віце-президент Асоціації українських письменників.

Його творчість має значний вплив на перебіг сьогоденного літературного процесу в Україні. З його іменем пов'язані перші факти неупередженого зацікавлення сучасною українською літературою на Заході. Західна критика визнає Юрія Андруховича як одного із найяскравіших представників постмодернізму, порівнюючи за значимістю у світовій літературній ієрархії з Умберто Еко. Його твори перекладені польською, англійською, німецькою, французькою, російською, угорською, фінською, шведською, іспанською, чеською, словацькою мовами й есперанто.

Народився Юрій Андрухович 13 березня 1960 року в Івано-Франківську. Закінчив редакторське відділення Українського поліграфічного інституту у Львові у 1982 році та Вищі літературні курси при Літературному інституті ім. М. Горького в Москві у 1991 році. Працював газетярем, служив у війську, деякий час очолював відділ поезії івано-франківського часопису "Перевал" (1991 – 1995 роки). З 1991-го по 1996-й – співредактор часопису "Четвер", з 2002-го – головний редактор центральноєвропейського часопису "Потяг 76".

Творчий доробок письменника можна умовно поділити на два напрямки: поетичний і прозовий. Поетичний дебют Юрія Андруховича відбувся у першій половині 1980-х років і завершився виходом у світ збірки "Небо і площі" у 1985 році. В цьому ж році Андрухович разом із Віктором Небораком та Олександром Ірванцем заснував відому в Україні поетичну групу "Бу-Ба-Бу" (скорочення від "бурлеск – балаган – буфонада"). Декілька років Андрухович співпрацював з газетою "День", на

сторінках якої опублікував понад 70 есе. У 1989 році виходить друга поетична збірка письменника "Середмістя", потім "Екзотичні птахи і рослини". Пізніше поетичний доробок Ю. Андруховича доповнився циклом "Листи в Україну", який був надрукований в журналі "Четвер".

У 2004 році, після дев'ятирічної паузи в поетичній творчості Андруховича, побачила світ збірка поезій "Пісні для мертвого півня", яку він почав писати ще з 1999 року.

Юрій Андрухович входить до п'ятірки найпопулярніших українських авторів. Його поетичний світ – це світ лицарства і несподіванок, авантюрних сюжетів, містичних аналогів і несподіваних відкриттів. Жоден, хто читає Андруховича, не залишається байдужим, бо в своїх творах письменник відвертий, щирий, складний і тому цікавий. Він шукає прихистку зболеній душі – пояснення багатьом подіям сучасності. Він – несподіваний: неможна передбачити якою буде його наступна книга. Він тримає свого читача у постійній напрузі, постійному зачудуванні. Його знають навіть ті, хто не прочитав жодного рядка письменника. А ще він перекладає Шекспіра, за його творами ставлять спектаклі і знімають кіно.

Юрій Андрухович – лауреат літературної премії "Благовіст" (1993 р.), премії Рея Лапіки (1996 р.), Міжнародної премії ім. Гердера (2001 р.) 2005 року він одержав спеціальну премію в рамках нагородження Премією Світу ім. Еріха-Марії Ремарка від німецького міста Оснабрюк, а 2006-го в Лейпцигу премію "За європейське взаєморозуміння".

Всіх, хто бажає ближче познайомитися з творчістю відомого прозаїка, поета, есеїста та перекладача Юрія Андруховича, запрошуємо переглянути **книжкову виставку-презентацію "Юрій Андрухович: відчуття епохи"**.

Комунальний заклад "Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

69006
м. Запоріжжя,
вул. В. Лобановського, 14

Телефони: (061) 236-85-62
236-85-63
236-86-27
236-86-49
Факс: (061) 236-85-62

Електронна пошта: zobd@ukr.net
Сайт: www.zobd.zp.ua